

Opinnäytetyö AMK

Teatteri-ilmaisun ohjaaja

2022

Ulla Schroderus

PAIKALLISUUS NÄYTELMIEN AIHEISSA

— Miten paikka, sen menneisyys ja tarinat peilautuvat omassa käsikirjoitustyössä

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Esittävä taide

2022 | 68 sivua

Ulla Schroderus

PAIKALLISUUS NÄYTELMIEN AIHEISSA

- Miten paikka, sen menneisyys ja tarinat peilautuvat omassa käsikirjoitustyössä

Olen työparini kanssa kirjoittanut 18 kesäteatterinäytelmää kotipaikkakuntani harrastajateatterille. Tässä työssä selvitän, millä tavalla erityisesti paikalliset aiheet ovat valikoituneet ja millä muilla tavoilla paikallisuus, sen menneisyys ja tarinat näkyvät kirjoittamissamme näytelmissä.

Tarkastelin tuotantoamme aineistolähtöisen sisältöanalyysin kautta. Listasin tekemämme näytelmät ja analysoin tekstien aiheita. Ryhmittelin näytelmiä ja tarkastelin, löytyikö tuotannon aihepiireistä yhteisiä nimittäjiä. Aineistona käytin kirjoitusvaiheista kertyneitä muistiinpanoja, valmiita tekstejä, kuvia ja näytelmistä tehtyjä videotaltiointeja. Kokosin tietoa paikallisuudesta ilmiönä. Lisäksi käsittelin alueemme historiaa havainnollistaakseni sen suhdetta tekstiemme aihepiireihin.

Paikallisuus näkyy näytelmissämme monella eri tasolla. Aiheet ovat monesti kummunneet alueemme historiasta useilta aikakausilta. Tekstiemme paikallisuus on kiinnitetty myös kieleen; sanontoihin ja murteen eri vivahteisiin. Se on myös sisäänkirjoitettu roolihenkilöiden välisiin jännitteisiin ja usein myös näytelmän perusristiriitaan.

Prosessi on auttanut minua hahmottamaan paremmin omaa kirjoittajuuttani. Se

motivoi minua myös uudistumaan kirjoittajana. Kirjoitusprosessin avaaminen voi auttaa myös muita kirjoittamisesta kiinnostuneita tarttumaan paikallisiin aiheisiin.

Asiasanat:

paikalliskulttuuri, paikallistarinat, paikallisteatteri, paikallisuus, näytelmäkirjallisuus, kirjoittaminen

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Performing arts

2022 | 68

Ulla Schroderus

Local themes in writing a script

- How place, it's history and stories mirror in my scriptwriting

My partner and I have written 18 summer theater plays for the amateur theater in my hometown. The purpose of this work is to find out how local themes in particular have been selected and in what other ways locality, its past and stories are reflected in the plays we write.

I studied our production through data-driven content analysis. I listed the plays we made and analyzed the topics of the texts. I grouped the plays and looked at whether there were common denominators in the production topics. As material, I used notes from the writing stages, finished texts, pictures and video recordings of the plays. I gathered information about locality as a phenomenon. In addition, I went through the history of our region to illustrate its relationship to the themes of our texts.

Locality is reflected in our plays on many different levels. Topics have often sprung from the history of our region from several eras. Often the local has expanded into the global - the same things happen in different places at the same time. The locality of our texts is also attached to the language; sayings and different nuances of the dialect. It is also inscribed in the tensions between the characters and often also in the basic contradiction of the play.

This process has helped me to understand myself better as a writer. It also

motivates me to renew myself as a writer. Opening up the writing process can also help other people interested in writing to tackle local topics.

Keywords:

local culture, local stories, local theater, locality, drama, writing

Sisällysluettelo

1 Johdanto	8
2 Paikallisuus	11
2.1 Automatalla läpi Suomen	11
2.2 Paikallisuus ja alueidentiteetti	12
2.2 Suomussalmen historiaa	16
2.2.1 Vanhin asutusvaihe	17
2.2.2 Idän ja lännen rajamaa	17
2.2.3 Vakituksen asutuksen alku	18
2.2.4 Rajapitäjä sodassa ja rauhassa	19
2.2.5 Kylätie hiljenee	20
2.3 Tarinankerronnan perinne	21
2.4 Kieli	22
3 Ideasta esitykseksi	25
3.1 Miten kaikki alkoi	25
3.2 Miksi kirjoitamme itse?	26
4 Näytelmät ja niiden aiheet	29
4.1 Aineiston lajittelu	29
4.2 Sodan jälkeinen maailma	30
4.3 Vanhenevan ihmisen itsemääräämisoikeus	33
4.4 Kuntapolitiikka	36
4.5 Luonto ja ympäristö	38
4.6 Muut yhteiskunnalliset aiheet	41
5 Yhteenveto	45
6 Lopuksi	48
Lähteet	50

Liitteet

Liite 1. Käsikirjoitukset ja aiheet

1 Johdanto

Voi sanoa, että on oppinut sen, ettei mitään opi. Kaikki on aina aloitettava alusta uudestaan. Sitähän tämä minun hommani on.

Sirkku Peltola

Olen työskennellyt teatteri-ilmaisun ohjaajana harrastajateatterin palkkaamana kotipaikkakunnallani Suomussalmella 23 vuoden ajan. Suomussalmi sijaitsee Oulun korkeudella Kainuussa, maan itärajalla. Kunnassa on noin 7 700 asukasta. Lähimpiin kaupunkeihin Kuusamoon ja Kajaaniin on molempiin matkaa noin 120 km.

Valmistamme joka vuosi keskimäärin kolme esitystä, joista kaksi on itse kirjoitettuja kantaesityksiä. Joulun alla teemme sisäteatteriimme ajankohtaisista aiheista koostuvan esityksen. Käsikirjoitus valmistetaan koko suuren työryhmän yhteisenä tuotoksena. Toimin käsikirjoitusvaiheessa harrastajakirjoittajien tukena ja usein viimeistelen tekstit.

Toinen käsikirjoitusprosessi suuntautuu kesäkauteen ja kesäteatteriin. Tässä prosessissa on kaksi kirjoittajaa: minä ja työparini Eero Schroderus. Eero on pitkän linjan teatteriharrastaja ja isäni. Aloitimme yhdessä kirjoittamisen TV 1:n käsikirjoituskilpailusta vuonna 1997. Tuolloin YLE etsi uusia tarinoita elokuvia varten Sukupolveni unta -nimisen käsikirjoituskilpailun kautta. Synopsiksia vastaanotettiin yli 4 000 kappaletta ja kilpailuun lähettämämme teksti, Mennyt heinäkuu, tehtiin elokuvaksi vuonna 1999.

Prosessi osoitti, että kirjoittaa voi myös yhdessä ja että olemme toisiamme täydentävä työpari. Olemme sittemmin, vuodesta 2002, kirjoittaneet yhden kokoillan näytelmän vuodessa. Tai pitäisikö sanoa kokopäivän näytelmän –

onhan jokainen tekstimme saanut päivänvalon kesäteatterilavalla. Näytelmiä on nyt 18 kappaletta ja olen ohjannut niistä jokaisen.

Kesäteatterimme on yksi Suomen suurimmista. Katetussa katsomossa on 1 200 katsojapaikkaa. Näytelmistämme on tullut suosittuja ja kesäteatteristamme on tullut ilmiö pohjoisessa Suomessa. Teatterissamme vierailee kesäisin keskimäärin 10 000 katsojaa. Se on erikoista paitsi kuntamme pienen asukasmäärän suhteen myös siksi, että paikkakunta sijaitsee niin kaukana kaikesta. Näytelmämme keräävät katsojia bussilasteittain ympäri Pohjois-Suomen. Pääosa on kainuulaisia ja pohjoispohjalaisia ryhmiä ja suurin osa on maalaispaikkakunnilta.

Globalisaation vastapainoksi on viime aikoina noussut paikallisuus. Paikallisuus tuo lisäarvoa monilla aloilla pienpanimoista käsityöläisyyteen ja ruoantuotantoon. Paikallisuus on noussut pintaan myös taiteessa. Käsikirjoituksiemme aiheet ovat usein saaneet alkusysäyksen paikallisista tapahtumista, paikallistarinoista tai paikallisista ilmiöistä. Teksteissä on monesti myös yhteiskunnallinen painotus. Näytelmien kieli on osin hyvinkin murteellista ja etenkin historiallisissa aiheissa olemme hyödyntäneet jo lähes kadonneita murreilmaisuja.

Käsikirjoitusprosessi on usein hyvin kaoottinen ja aiheen miettiminen on sen vaikein vaihe. Työskentelyssämme ei ole varsinaista metodologiaa ja epätietoisuus ja aikataulujen kireys aiheuttavat usein ahdistusta.

Tässä opinnäytetyössä tarkastelen käsikirjoitustemme aiheita ja aiheiden valintaa. Tarkastelen millä tavoin paikka, sen menneisyys ja tarinat peilautuvat käsikirjoitusprosessissa. Työtahdin ollessa vähintään yksi kantaesitysnäytelmä vuodessa, on itsereflektiolle ollut vähän aikaa ja toivon, että tämän työn kautta hahmotan paremmin koko kirjoitustyötämme. Tavoitteena on luoda kaoottiseen mieleen järjestystä ja vähentää käsikirjoittamiseen liittyvää painetta ja ahdistusta. Haluan avata työtämme myös niille, joita kiinnostaa näytelmien käsikirjoittaminen paikallisista aiheista.

Taustamateriaalina käytän valmiita käsikirjoituksia, niiden kirjoitusvaiheiden muistiinpanoja, muistikuvia ja videotalliointeja. Lisäksi haastattelen työpariani. Tutkimuksen alussa esittelen aiheeseen liittyvää käsitteistöä ja kerron paikkakuntamme erityispiirteistä – erityisesti sen historiasta.

2 Paikallisuus

2.1 Automatalla läpi Suomen

Automatka Suomen läpi tuo eteemme kuntakeskustoiltaan identtisiä kaupunkeja ja kyliä. Kauppakeskukset ohitusteiden varsilla, ABC-huoltoasemat, pikaruoka-paikat, vaateliikkeet ja ravintolat ovat kaikkialla samanlaisia. Alkoholiamyymäläkonserni, junaliikenne ja toinen, Onnibussin punamusta on tuttu näky jokaisella valtatiellä. Globaalit yritykset ovat kotiutuneet kaupunkiemme ja kyliemme katukuvaan; Lidl, Gigantti, Stark, IKEA, Power, Intersport, XXL, JYSK, H&M, Bauhaus, Clas Ohlson, Stadium, Rusta ja Instrumentarium. Suomen kieli on katoamassa lähiympäristömme mainostauluista.

Globaalille kehitykselle on syntynyt voimakas vastailmiö – paikallisuus. Siitä on tullut maailmanlaajuinen megatrendi. Yhä useampi ihminen haluaa ostaa ruokansa lähiruokarenkaasta, oluensa pienpanimoista ja matkustellessaan monet haluavat tutustua nimenomaan paikalliseen kulttuuriin. Lehdet ovat alkaneet perustaa paikallisia toimituksia eri paikkakunnille. Esimerkiksi Helsingin Sanomat perusti paikallisen toimituksen Turkuun keväällä 2022. Myös kaupunkien paikallisteatterit ovat pitäneet pintansa, vaikka joillain paikkakunnilla niiden olemassaolosta taistellaan vuosi toisensa jälkeen. Harrastajateatterit ovat monissa kunnissa paikalliskulttuurin tärkeitä esiintuojia.

Vaikka Suomi on perinteisesti tunnettu yhtenäiskulttuuristaan, on jokaisella paikkakunnalla omat erityiset piirteensä, jotka erottavat sen muista. Koska tutkielmani keskeinen sisältö on paikallisuudessa, on syytä avata siihen liittyviä ilmiöitä hieman. Paikallisuutta on käsitelty usein sosiologisena tai maantieteellisenä ilmiönä.

2.2 Paikallisuus ja alueidentiteetti

Paikallisuudella viitataan usein toiminnan tasoon, joka on lähinnä ihmisen jokapäiväistä elettyä elämää. Paikallisuus voi tarkoittaa paikkakuntaa, kaupunkia, kaupunginosaa tai vaikkapa korttelia, joka on tavalla tai toisella merkityksellinen kehys sille toiminnalle, josta kulloinkin puhumme. Paikallisuus voi viitata hallinnolliseen kokonaisuuteen tai tiettyyn taloudellisen toiminnan piiriin. Usein sanalla kuvataan myös identiteettiä – tunnetta siitä, että ympäröivä lähiyhteisö muodostaa kokonaisuuden, joka on erilainen muista. (Demos Helsinki 2022.)

Paikallisuus voi tarkoittaa myös paikkasidonnaisuutta, identifioitumista johonkin paikkaan. Paikka käsitteenä eroaa tilan ja alueen käsitteestä siten, että paikka tarkoittaa tilaa, johon ihminen liittää elämismaailmassaan merkityksiä. Paikkaan kiinnittyminen tapahtuu elämisen kautta. (Tuuva-Hongisto 2007, 46.)

Ihmisen identiteetti koostuu monista tekijöistä. Sukupuoli, etnisyys, luokka, ikäryhmä, paikallisuus ja alueellisuus ovat tärkeitä identiteetin lähteitä. Alueen identiteetti-matriisi pitää sisällään elementit, joiden perusteella alue erottautuu muista. Tällaisia ovat usein alueen luonnonolot, historia, sosiaalinen rakenne, kieli ja murteet. (Paasi 1996, 212.)

Kaupunkimaantieteilijä Paasin mukaan alueellista identiteettiä muokkaavia tekijöitä ovat myös alueelliseen ajatteluun sosiaalistavat instituutiot, kuten koulutus, alueita kuvaava kirjallisuus ja alueellinen joukkotiedotus. Kirjallisuus kiinnittyy alueeseen mm. murteen ja paikannimistön kautta. (Paasi 1996, 115.)

Alueidentiteetti syntyy erilaisista kerrostumista. Ihmisillä on luontainen tarve kuulua yhteisöön tai laumaan. Suomalaiset kokevat pääosin olevansa länsimaisia, eurooppalaisia, fennoskandinaavisia – ja suomalaisia.

Taide ja kulttuuri ovat merkittävä osa suomalaisuutemme tarinaa. Pidämme itseämme luovana ja omaperäisenä kansana. Kun suomalainen heavybandi pärjää maailmalla koemme olevamme heavykansaa. Kun suomalainen muotoilu palkitaan, toteamme, että tällaisia me suomalaiset olemme – keskitymme pelkistettyyn ja olennaiseen. Kansallisromanttiset aiheet ovat edelleen kuvataiteessa lähes kaikkien suomalaisten mieleen.

Läheltä tarkasteltuna emme sitten ehkä olekaan identiteetiltämme niin yhtenäinen kansa. Mm. sote-uudistuksen monipolviset vaiheet kuvaavat hyvin sitä, miten uppiniskaisesti pidämme kiinni esimerkiksi maakuntien rajoista. Meillä on omat maakuntalaulut, -kukat, -linnut, -ruoat ja jopa -kalat.

Myös kuntien välinen, usein humoristinen nokittelu, muodostaa identiteettiimme eroja. Kun sanataiteilijat Heli Laaksonen ja Elina Wallin ehdottivat kotikaupungeilleen Porille ja Raumalle ystävyyskaupunkitoimintaa, saivat he Rauman kaupungilta tyrmävän vastauksen: *Mul jäi simmone miälkuva, et vähä niinko me oltais Elinan kans käyty plimputtamas Rauma ovikelloo ja kysytty, et voiks Rauma olla meidän kaa ja Rauman äiti olis sit sanonu, et meä Rauma ei ol tommoste hupakkojen kans missän tekemisis*, maalaili Laaksonen Ylen Tapio Pukkilalle ja Karri Laihoselle antamassaan haastattelussa vuonna 2013. (Pukkila 2013.)

Suomessa on useita kirjailijoita, joiden tuotanto nojaa paikallisuuteen: Heikki Turusen kieli vie lukijan Pohjois-Karjalaan, Ilmari Kianto kuvaa Kainuun ihmistä ja luontoa, Kalle Päättalo saattaa meidät 1920-luvun Koillismaalle kuvaten alueen uiton ja metsätyön vaiheita tieteellisen tarkasti. Hänen myöhempi tuotantonsa paikallistuu uudelle kotipaikkakunnalle Tampereelle. Myös mm. Veikko Huovinen, Joni Skiftesvik, Teuvo Pakkala, Rosa Lixsom, Timo K. Mukka ja Heli Laaksonen kirjoittavat kukin paikallisesti tunnistettavia teoksia.

Väinö Linnan teoksissa paikallisuus on vahvasti esillä. Täällä Pohjantähden alla

sijoittuu väljästi kirjailijan lapsuusmaisemiin ja kuvaa Koskelan suvun kautta maamme 1900-luvun historiaa. Tuntematon sotilas antaa äänen eri puolilta maata tuleville sotilaille. Jos Linna ei olisi rakentanut romaanin suomalaisuutta eri alueilta tulleiden henkilöiden liittona, ei teos ehkä olisi saavuttanut ikonista asemaansa kansakuntamme tulkkina ja merkkiteoksena.

Teatterin paikallisuudessa on alueteattereilla perinteisesti ollut suuri merkitys. Maakuntateatterit profiloituvat kaikki erilaisiksi. Kimmo Hirvenmäki on haastatellut alueteattereiden johtajia vuonna 2020 ja kertoo, että hänen haastattelemlleen teatterinjohtajille oli tärkeää tutustua paikalliseen mentaliteettiin ja tapakulttuuriin, tiedostaa ympäröivän yhteisön tarpeet ja laatia toimintaperiaatteensa paikallisuus huomioiden: *Paikallisteattereiden itseisarvoiseksi ja ainutlaatuiseksi tehtäväksi, perusteeksi paikallisteattereiden olemassaololle nyt ja tulevaisuudessa näytti nousevan paikallisen identiteetin korostaminen ja todentaminen, paikallisen todellisuuden peilinä toimiminen, yhdellä sanalla: paikallisuus.* (Hirvenmäki 2020, 95)

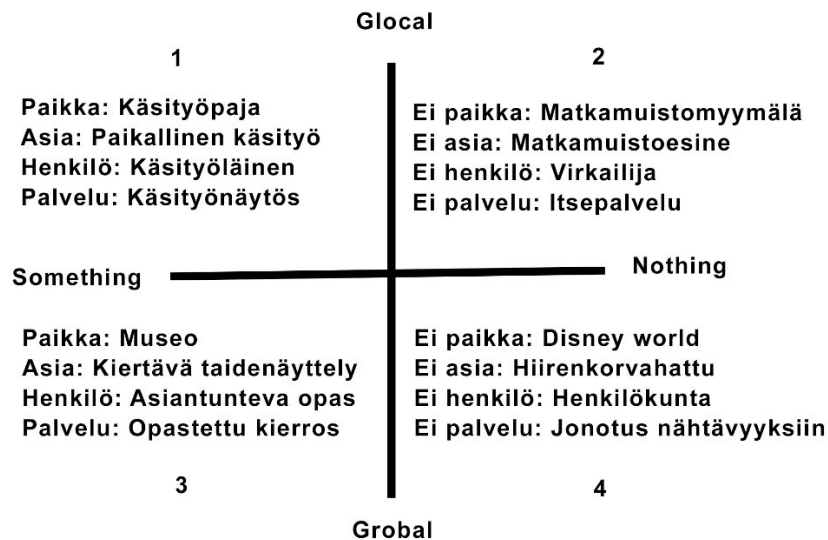
Kotiseutukaipuuta voi nimittää poissaolevaksi paikallisuudeksi. Tällainen paikka on yhtä aikaa poissa ja läsnä; se on läsnä henkilön kokemuksissa ja muistikerroksissa identiteetin kautta (Kärki 2004, 118–119).

Sosiologi George Ritzer (s.1940) on käsitellyt paikallisuuden teemaa. Teoksessaan *The globalisation of nothing 2* (2007) hän on listannut tekijöitä, joilla voi mitata kulutustuotteiden paikallisuutta. Nelikenttä (kuva 1) sopii hyvin myös taidetuotantoihin ja kulttuurituotteisiin. Muuttujiksi Ritzer on määritellyt seuraavat seikat:

- 1) paikka (missä tapahtuma on?)
- 2) asia (mikä tapahtuma tai asia on kyseessä?)

3) henkilö (esim. työntekijä)

4) tarjottu palvelu (mikä on tarjottu palvelu?)

Kuva 1. Ritzerin nelikenttä.

Kaavassa kenttä yksi on paikallisin. Siinä tuote valmistetaan paikallisesti paikallisista raaka-aineista ja paikallisin voimin. Ritzer määrittää "joksikin" paikalliset kahvilat ja esimerkiksi paikallista taidetta myyvät taidepajat. Se on paikallisesti suunniteltu ja kontrolloitu sosiaalinen muoto, joka on verrattain omalaatuinen sisällön suhteen. Sen tuote on "jotain". Sen vastakohtaksi määritetty tuote kentässä neljä. Tuote "ei mitään" on keskitetysti suunniteltu, hallittu ja vailla erottuvaa sisältöä. Tuote on standardisoitu ja homogeeninen. Esimerkkikaaviossa se on missä tahansa Disney-huvipuistossa sijaitseva jonotettava monistettu matkailunähtävyys. Arkielämässämme näitä ovat esimerkiksi Mc Donaldsit, ABC-ravintolat, peltomarketit ja globaali internet.

Tässä tutkielmassa Suomussalmi luo paikallisuudelle maantieteellisen kehyksen. Paikallisuus pitää sisällään seudun luonnonolot, historian, sosiaalisen rakenteen ja murteen.

2.2 Suomussalmen historiaa

Vanhat kaupungit ja maaseutukylät huokuvat historiaa. Eri aikakausien asuinrakennuksista voi kuvitella menneiden aikojen tyyliä ja elämisen muotoa; tsaarinaikaiset empirekeskustat, kansallisromanttinen jugend, modernismin upeat klassikot ja nykyarkkitehtuuri upeine puurakenteineen ja yhteisöllisine ydinajatuksineen heijastavat yhteiskunnan ja muodin muutosta. Arkinen kaupunkikävely voikin olla matka läpi ajan kerrostumien: tuossa talossa asui suurmies, tuossa kuuluisa oopperalaulajatar, tuolla voitettiin olympiakultaa ja tuonne haudataan merkkihenkilömme.

Suomussalmen rakennuskanta tuhottiin lähes olemattomiin sodan aikana. Neuvostojoukot marssivat valtionrajan yli 30.11.1939 ja jo vajaata viikkoa myöhemmin loimusi yötaivaalla valtava punainen valonkajo, kun koko kirkonkylä sytytettiin tuleen osana poltetun maan taktiikkaa. Kävely kylän keskustaaajaman läpi kertookin vain lähihistoriasta: 60-luvulla rakennettu verotoimisto on muutettu asuinhuoneistoiksi, 80-luvulla rakennettu nuorisotalo monimutkaisine kattorakenteineen homehtuu tyhjänä ja 90-luvulla remontoitu grillikioski etsii taas kerran uutta R-kioskikauppiasta. Alueemme historiallisia erityispiirteitä täytyykin kaivaa pintaa syvempää. Menneisyytemme ei avaudu taloina ja tiluksina, se rakentuu tarinoista.

Koska näytelmiemme aiheet kumpuavat paikallishistoriasta ja paikallisista tarinoista, esittelen seuraavassa hieman Suomussalmen paikallishistoriaa ja paikkakunnan ominaispiirteitä. Suomussalmen kunta on perustettu 12.10.1867, mutta kulttuurimme perusta on paljon sitä vanhempi. Kun jääkauden jälkeen eteläinen Suomi oli vielä meren alla, käyskenneltiin Suomussalmen mättäiköissä jo kuivin jaloin.

2.2.1 Vanhin asutusvaihe

Vuonna 1896 kaivoi torppari Janne Majava talonsa mailta koristellun pallonuijan puolikkaan. Myöhemmin turpeen alta löydettiin suiponsoikeita reikäaseita, kivikirveitä, kvartsi-iskoksia ja tulisijojen jäännöksiä ja havaittiin, että alueellamme on asuttu kivikaudesta lähtien ja jo ajalla, jolloin jääkauden aikaiset jäätiköt alkoivat sulaa idästä länteen. Sittemmin muinaislöytöjä on tehty ympäri pitäjää. (Huurre & Turpeinen 1992, 17.)

Kivikirveiden ja kivisten siimanpainojen jälkeen tulivat keraamiset esineet, joista jäljelle ovat jääneet saviruukun kappaleet ja astiankappaleet. Sitten samoilla alueilla opeteltiin valamaan ja käsittelemään pronssia, myöhemmin järvimalmista opittiin työstämään rautaa. Löydökset kertovat paitsi tekniikan kehittymisestä, myös ihmisten liikkeistä. Pieni Putikan asuinpaikalta löytynyt korumuotti on matkannut 1 200 kilometrin matkan syntysijoiltaan Volgan-Okan alueelta. (Huurre & Turpeinen 1992, 51.)

Suomussalmi on ollut idän ja lännen välisen kulttuurin solmukohta. Vesistöjä pitkin on kuljettu idästä länteen ja pohjoisesta etelään. Kulttuurien kohtaamisesta kertoo myös Hossan kansallispuistosta löytyvä Värrikallio, n. 2500 eKr–1500 eKr. maalattu kolmiopäisiä ihmisiä, shamaania ja peuroja kuvaava suuri kalliomaalauk, jossa on todettu olevan sekä itäisen että läntisen kulttuurin piirteitä. (Huurre & Turpeinen 1992, 38.)

2.2.2 Idän ja lännen rajamaa

Oman erityislaatuisuutensa Suomussalmen historiaan on tuonut sen sijainti idän ja lännen rajamaana. Valtakunnan itäraja Suomussalmen kohdalla on vuodelta 1595, ja se on vanhin valtioraja koko Euroopassa. Paikallisilla asukkailla oli vilkasta kanssakäymistä Vienan asukkaiden kanssa Suomen itsenäistymiseen

saakka.

Historiallisen ajan alkamisesta on Suomussalmelta vain vähän tietoa. Perimätiedon mukaan asujaimisto olisi ollut lappalaista, tähän viittaa myös osin saamenkielinen paikannimistö. Lappalaiset siirtyivät pohjoiseen, mutta porot jäivät ja Suomussalmi on edelleen Suomen eteläisimpiä poronhoitoalueita.

2.2.3 Vakituisen asutuksen alku

Alueen vakituinen asutus alkoi vasta 1500-luvulla. Tuolloin laajat metsästysmaat ja kalaisat järvet alkoivat vetää asukkaita Savosta. Erämaihin siirtyneet tulijat eivät olleet kartanonherroja tai aatelisia. He olivat lähinnä kulkijoita sosiaalisen portaikon alapäästä. (Huurre & Turpeinen 1992, 119.)

1800-luvulla kärsittiin useampaan otteeseen katovuosista. Etenkin vuosina 1866–1868 nähtiin nälkää ja Suomussalmi tuli tunnetuksi taudeista, nälkäkuolemista ja vuosia seuranneesta äärimmäisestä köyhyydestä. Viidestä-tuhannesta asukkaasta kuoli 638. Pettua veistettiin leivän sekaan ja koko maakunta sai nälkämaan maineen.

Ensimmäinen suuri tehdas oli rautamalmia jalostanut Ämmän ruukki. Se toimi vuosina 1841–1878. 1800-luvun puolestavälistä 1900-luvun alkuun oli alueen pääelinkeinona tervanpoltto. Tervaa vietiin vesistöjä pitkin Ouluun, josta sitä myytiin etenkin laivastojen tarpeisiin mm. Englantiin. Tervakontrahtiin kuului, että maksuja suoritettiin myös etukäteen. Aina ei tervavuosi ollut samanlainen ja myös onnettomuuksia sattui. Tämä johti velkaantumiseen ja omaisuuksien takavarikointiin.

2.2.4 Rajapitäjä sodassa ja rauhassa

Suomussalmi on syrjäisestä sijainnistaan huolimatta ollut useina aikakausina maamme historian polttopisteessä. Suomen ollessa vielä Venäjän vallan alaisena 1900-luvun alkupuolella, kulkivat jääkärit naapurikunnan Hyrynsalmen etappitalon kautta Ruotsiin ja sieltä Saksaan. Suomussalmen kirkossa, huhtikuussa 1917 järjestetyssä kansalaiskokouksessa julistettiin Suomi itsenäiseksi ensimmäisenä koko maassa.

Suomussalmella on pitkä rajalinja Venäjän kanssa. Vienaan on viety karjaa, viljaa, kahvia ja koneita. Myös ihmiset ja ajatukset ovat liikkuneet. Rajan itäpuolelle pakeni kansalaissodan aikana tuhansia punaisia ja sen länsipuolelle heimosotien jälkeen kymmeniä vienankarjalaisia. Suuren laman aikana 1930-luvulla, kääntyi muuttoliike jälleen kohti itää. Suomussalmella on ollut vahvana korpikommunistinen aate ja herraviha. (Keskisarja 2012, 42–47.)

Myös talvisodan tapahtumissa on Suomussalmella ollut merkittävä rooli. Paikkakunta on tullut tunnetuksi Raatteen taisteluista, joissa estettiin Neuvostoliiton aikomus katkaista Suomi kahteen osaan sen kapeimmalta kohdalta. Raatteen tien taisteluissa tuhottiin kaksi venäläistä divisioonaa ankarissa olosuhteissa. Sota-ajan kuvasto on järkyttävää katseltavaa jäätyneine ruumiineen, poltettuine taloineen, kuolleine hevosineen ja sotaromuineen. Paikkakunnan siviilit pakenivat henkensä hädässä kohti länttä, kun Venäjän sotajoukot marssivat kyliin. Poliittisista syistä kaikkia ei ollut evakuoitu ennen sodan syttymistä ja Juntusrannan kylä jäi sodassa Neuvostoliiton hallitsemaksi. Sotatarinat ovat edelleen osa suomussalmelaista arkikeskustelua.

Sota-aikaa seurannut jälleenrakennus oli vilkasta myös Suomussalmella. Rintamiehille jaettiin maata uuden elämän aluksi, pientilat nousivat peltolaikkujen viereen ja nopeasti kunnan asukasluku oli yli 13 000. Pian pientilalliset kasvattivat lapsensa aikuisiksi ja suurimman osan täytyi lähteä hakemaan toimeentuloa

muualta kuin kotipaikkakunnalta. Muutettiin kaupunkeihin, etelän kasvu-keskuksiin, Ruotsiin ja sille tielle jäätin.

1980-luvulla Kostamuksen kaupungin rakentaminen Neuvostoliiton puolella lisäsi ostovoimaa myös Kainuussa. Kylään rakennettiin kerrostaloja, omakotitaloja ja uusia liikehuoneistoja. S-kaupan eteistilan kioskissa myytiin jäätelöannoksia ja Joosepin baarin pizzat ihmetyttivät linja-autokyytiä kotiin odottavia pitkänmatkalaisia. Sitten Neuvostoliitto romahti ja maan kanssa käyty kauppa tyrehtyi. Pankit olivat ojennelleet halpakorkoista ulkomaanlainaa pienin vakuuksin kaikille halukkaille ja synnyttäneet kuplan, jonka räjähtäminen vei myös suomussalmelaisia yrityksiä konkurssiin. Työttömyysprosentti kasvoi jälleen ja muuttoautot pakattiin kohti uusia maisemia.

2.2.5 Kylätie hiljenee

Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana on Suomussalmen kyläkeskusta hiljentynyt. Muuttotappion voi havaita tyhjien liikehuoneistojen näyteikkunoista ja autoituneesta kylänraitista. Syrjäkylien koulut on lakkautettu, julkisia työpaikkoja lopetettu ja palveluja on kadonnut. Uusia elinkeinoja haetaan entisten metsä- ja maatalouden lisäksi mm. matkailusta.

Mutta myös uutta rakennetaan. Homekoulujen tilalle pystytetään uusia kouluja, uusia yrityksiä syntyy ja tulevaisuuteen tähyillään avoimin mielin. Teatterimme koetaan paikkakunnalla tärkeäksi kulttuuritoimijaksi.

Edesmennyt toimittaja Perttu Häkkinen vieraili teatterissamme jutunteossa vuonna 2015. Kainuulaista mielenmaisemaa valottanutta trilogiaa tehdessään hän ihmetteli kylän keskustaan muutamaa vuotta aiemmin rakentamaamme teatteritaloa. Miten on mahdollista, että hiipuvaan kylään rakennetaan uusi teatteritalo? ”Kun rahat ovat vähissä, ei jää muuta kuin kulttuuri”, vastasin.

2.3 Tarinankerronnan perinne

Suomussalmella järjestettiin muutama vuosi sitten television Kuorosota-formaatista idean saanut tapahtuma, jonne houkuteltiin paikkakunnan yrityksiä ja yhteisöjä osallistumaan omalla kuorollaan. Olin äimistynyt miten monta paikallista kuoroa syntyi hetkessä vain tätä tapahtumaa varten. Vielä enemmän olin ihmeissäni ryhmien laulutaidosta. Mietin, voiko laulun taito ja perinne kantautua perimämme mukana? Ovatko runonlaulun syvät perinteet vielä meissä?

Suomussalmen kulttuurihistoria on rikasta ja etenkin tarinankerronnalla on täällä pitkät perinteet. Tunnetuimmat ja vanhimmat alueen tarinat löytyvät Suomen vanhoista runoista ja Kalevalasta. Suomussalmelta on kerätty mm. syntyrunoja, joista vanhimpia tutkijat arvioivat laulettuun suusta suuhun esihistorialliselta ajalta lähtien. Elias Lönnrot keräsi Kalevalan tarinoita Vienan Karjalan matkoillaan myös Suomussalmen itäosista ja on maininnut pitäjämme olevan yksi tarinoiltaan rikkaimmista keruupitäjistä koko maassa.

Itärajallamme sijaitsee Suomen ainoa vienankarjalaisen kulttuurin kylä. Viimeiseksi kalevalaisen runonlauluperinteen oksaksi kutsuttu runonlaulaja Jussi Huovinen lauloi kalevalaisia runonsäkeitä kaukaa menneisyydestä vielä vähän aikaa sitten. Nyt Huovisen ääni on lopullisesti sammunut, mutta perinneseurat ja alan ammattilaiset pitävät taitoa yllä edelleen.

Tarinat kulkevat suusta suuhun. Kulttuuriantropologi Satumaarit Myllyniemi kokosi vuosina 2014–2015 Kainuusta tarinoita Maaginen aarrekatka -nimiseen teokseensa, jonka alkupuheessa hän kertoo aarretarinoiden kertovan ”syryjäisestä taikauskaisesta maailmasta, jonka omintakeisimmat piirteet tulevat esille köyhyyden, erämaiden ja rajaseudun kuvauksissa. Tarinoissa näyttäytyvät

jättiläiset, haltiat, lappalaiset, rapparit, ja kaiken taustalla ovat inhimilliset tunteet: suru, rakkaus, viha, pelko ja kateus.” (Myllyniemi 2016, 9.)

Suomussalmi tunnetaan myös kirjailija Ilmari Kiannon tuotannosta. Romaanit Punainen viiva ja Ryysyrannan Jooseppi kuvaavat korpiseudun oloja ja väkeä 1900-luvun alkupuolella. Kiannon teokset ovat osin autofiktiivisiä ja tuotanto on valtava.

Suomussalmen kunnan kulttuurisihteeri, kirjailija Jalo Heikkinen teki mittavan työn kerätessään paikkakuntalaisten omia kirjoituksia pienpainatteiden sarjaan 1980–1990-luvuilla. Sarjassa oli kymmeniä teoksia ja niissä suomussalmelaiset saivat omia tarinoitaan kuuluviin. Painosmäärät vaihtelivat 200–700 välillä. Heikkinen oli kirjailija jo pienestä pitäen. Hän myös valmisti kirjoittamansa kirjat itse työkaluinaan paperi, tapettiliisteri ja sidontalanka. ”Kun lapsuudessa kalliita kirjoja ei voinut ostaa, niitä oli ryhdyttävä tekemään itse”, totesi Heikkinen vuonna 1988.

Koen, että asetumme näytelmien kirjoittajina osaksi paikkakunnan pitkää tarinankerronnan jatkumoa.

2.4 Kieli

Aila Mielikäinen kirjoittaa Kielikellon Kirjoitettua murretta -artikkelissaan siitä, kuinka etnisuus ja aluetietoisuus ovat viime vuosikymmeninä nousseet yleisesti esiin teollistuneissa maissa. Hänen mukaansa murteilla on pyritty vahvistamaan alueellista identiteettiä ja luomaan yhteenkuuluvuuden tunnetta. Samalla murteet merkitsevät vastareaktiota kaikkeen siihen, missä vain näkyy jonkin ideologian, instituution tai alueen ylivalta. Mielikäisen mukaan murteiden on sanottu suuntautuvan mm. keskusjohtoista hallintoa, yhtenäistä ja normatiivista kieltä,

asiantuntijuutta, kaupallistumista, kansainvälistymistä ja globalisaatiota vastaan. (Mielikäinen 2001.)

Muutin Suomussalmelta Helsinkiin heti lukion jälkeen ja imuroin kieleeni pääkaupunkiseudun ilmaisuja ja puheen poljennon. 1990-luvun Suomessa murteet olivat osoitus maalaisuudesta ja yritin parhaani mukaan sulautua kaupunkilaisten joukkoon. En koskaan mennyt linja-autolla Hesaan vaan dösällä stadiin. Luulin jo olevani yksi heistä, kunnes pidin fysioterapiaopintojeni didaktisen kurssin yhteydessä esitelmän, jonka aiheena oli kaatumisten aiheuttamat lonkkamurtumat vanhuksilla. Aihe oli kansanterveydellisesti vakava, mutta luentoni herätti luokkakavereissani pelkästään hilpeyttä. Kun ihmettelin asiaa, niin sain kuulla, että *Ku toi sun murre on vaan niin hervoton!* Siltä seisomalta päätin lopettaa massaan sulautumisen.

Tunnistan Mielikäisen artikkelista syitä myös omaan valintaamme kirjoittaa näytelmiä, joissa alueemme murre on suuressa roolissa. Pääkaupunkiseudulla puhuttava kieli on muuttunut puhekieleksi koko maassa Helsingistä Kuusamoon. Esim. television kotimaisissa puheohjelmissa, sarjoissa ja elokuvissa käytetään pääasiassa lähinnä pääkaupunkiseudulla puhuttavaa suomea, jota höystetään englannin ja internetin lainasanoilla. Kieli on muuttunut tasapäistäväksi ja tylsäksi. Kieli kaventaa niitä maailmoja, joista ylipäätään kerrotaan tarinoita.

Kainuun murteet kuuluvat savolaismurteiden pohjoisimpaan ryhmään. Samaan alueeseen kuuluvat Kainuun kuntien lisäksi lähipitäjät Taivalkoski, Kuusamo ja Posio sekä Ranuan ja Pudasjärven itäpuoliskot. (Seppänen 2021, 10.)

Kieli ja murre ovat näytelmissämme keskeisessä roolissa. Emme kirjoita sääntö- ja muoto-opillisesti systemaattista murretta, vaan käyttämämme kieli on puhekielistä. Kainuun murteen sanasto on ilmaisuvoimaltaan monisyistä ja rikasta. Sanastossa on myös paljon huumoria ja yritämme löytää tekstiimme aina

ne hauskimat ja kuvaavimmat ilmaukset ja sanonnat. Käytämme paljon aikaa oikeiden ilmausten löytämiseen ja luemme tekstiä ääneen oikean rytmin löytämiseksi. Komiikkamme pohjautuu pitkälti juuri kieleen.

3 Ideasta esitykseksi

3.1 Miten kaikki alkoi

Varhaisimpia muistojani lapsuudesta on se, kun köllöttelimme koko perhe, isä, äiti ja muutamaa vuotta minua vanhempi veljeni kotimme ullakkohuoneeseen kootussa patjaveneessä ja kuuntelimme, kun harakat laskivat mäkeä peltikattoa pitkin. Lempikertomuksiamme olivat ne, kun isä kertoi mitä oli tapahtunut, kun olimme pieniä. Myös ne tarinat kiinnostivat, joissa isä kertoi tapahtumista, kun hän itse oli pieni. Tarinoiden kertominen, olivat ne sitten totta tai tarua, on ollut osa perhehistoriaamme.

Isällä on todella hyvä muisti ja hän on synnynnäinen tarinaniskijä. Itse olen useimmiten kuuntelijan roolissa ja se tuntuu minulle luontaiselta. Tämä työnjako; isä tuottaa materiaalia ja minä dramatisoin, on siis ollut työnjakomme.

Kuten jo johdanto-osuudessa totesin, yhteistyömme alkoi elokuvakäsikirjoituksella. Vuonna 2000 muutin takaisin vanhalle kotipaikkakunnalleni Suomussalmelle saatuaani työtä teatteri-ilmaisun ohjaajana kulttuurialan projektista. Samaan aikaan aloin ohjata teatteriesityksiä paikalliselle harrastajateatterille. Perustimme oman ryhmän, koska halusimme vuokrata harrastajille oman tilan. Pikkuhiljaa kulttuuriprojektit ja harrastajayhdistykset sulivat toisiinsa ja muodostivat vahvan alustan uusille tuulille. Olin jo tuossa vaiheessa ohjannut useita näytelmiä Molièrea, Luomaa, Kesselringiä, Shepardia ja T. Williamsia. Nyt aloimme tehdä esityksiä myös kesäteatteriin.

Suomussalmen kesäteatteri on rakennettu alun perin kansallisoopperan tarpeita varten ja muuttaessani takaisin, mahtui sinne yli 2 000 katsojaa. Ensimmäisenä ohjaustyönäni tein Kalle Päätalon Kunnan jauhot. Teksti oli isäni dramatisointi Kalle Päätalon Iijoki-sarjasta. Päätalo on kotoisin lähikunnastamme Taivalkoskelta ja hänen dialoginsa on rikasta, vahvaa ja elämänmakuista. Murteemme

on lähes yhteneväinen. Tunsin, kuinka tekstiin syntyi erilainen suhde kuin aiemmin ohjatessani. Tajusin, miten tuttu kieli maadoitti sekä näyttelijöitä että itseäni.

3.2 Miksi kirjoitamme itse?

Syitä siihen, miksi aloimme kirjoittaa omia käsikirjoituksia, on useita. Yksi syy oli se, että perinteisistä kesäteatteriteksteistä oli vaikea löytää materiaalia omalle ryhmällemme. 2000-luvun alussa suosittuja Suomessa esitettyjä kesäteatterinäytelmiä olivat mm. Joel Lehtosen *Putkinotko*, Aapelin *Siunattu hulluus*, Heikki Turusen *Kivenpyörittäjän kylä*, Teuvo Pakkalan *Tukkijoella*, Paavilaisen ja Salon *Satunmaa* ja Algot Untolan *Tulitikkuja lainaamassa*. Oli vahva tunne siitä, että samat näytelmät pyörivät joka puolella Suomea. Lukemani tekstit tuntuivat vanahanaikaisilta ja vierailta joko sisältönsä tai kielensä suhteen. En tunnistanut niistä itseäni enkä elinpiiriäni.

Myös kesäteatteriolosuhteet määrittivät (ja määrittävät) esityksillemme reunaehdot. Kesäteatterimme suuri koko rajaa pois pelkkään puheeseen pohjautuvat tarinat. Aiheen täytyy olla riittävän suuri, että siinä riittää sanottavaa kokopitkän näytelmän ajaksi. Teatterin tekniikka on rajallista, eikä esimerkiksi valoilla voi tukea dramaturgiaa.

Halusin myös tehdä näytelmiä, joissa kaikilla harrastajilla olisi tarpeeksi tekemistä. Heti alussa oli ilmeistä, että teatteriharrastamiselle sitoutuisi kesäisin noin 10–15 henkilöä. Olemmekin alusta asti kirjoittaneet tekstejä, joissa päähenkilönä onkin usein koko yhteisö ja aihe sellainen, että se koskettaa kaikkia roolihenkilöitä. Jos näytelmässä on ollut sivujuonia, on niistä pyritty rakentamaan sellaisia, että kaikille riittää näyteltävää. Tämä tasapuolisuus voi olla yksi syy siihen, että ryhmässämme on edelleen vain vähän vaihtuvuutta ja harrastajat ovat sitoutuneet ryhmään pitkäksi aikaa.

Kuten luvussa kaksi esittelin, on alueemme erityislaatuinen niin historiansa, tarinankerrontaperinteensä kuin kielensäkin osalta. Koen, että omien näytelmien kirjoittaminen istuu luontevasti osaksi tätä pitkää perinnettä. Alueen kulttuurihistoria on rikas ja jo lähimenneisyydessä on paljon aiheita, joissa on mielenkiintoista tarttumapintaa. Myös nykyajassa tapahtuu paljon kiinnostavia asioita.

Yksi syy omille teksteille on jo aiempana mainitsemani kieli ja erityisesti murre. Äidinkieli on tunteen kieli. Näytelmädialogia kirjoittaessamme eläydymme kaikkiin roolihenkilöihin ja yritämme kokea maailman heidän näkökulmistaan. Murteella voimme ilmaista tarkasti juuri sen, mitä haluamme sanoa. Murre luo dialogiin erityisen rytmin. Sen vivahteista ja erityissanastosta löytyy juuri ne oikeat ilmaisut ja merkitykset, joita roolihenkilömme tarvitsevat. Tyyllilajimme on usein enemmän koominen kuin traaginen. Murreilmaisulla tylsästäkin sanottavasta voi saada hauskan ja ilmavan.

Myös aiemmin mainitsemani sijoittuminen YLE:n käsikirjoituskilpailussa rohkaisi kokeilemaan omia siipiä. Huomasimme, että osaamme ja että yhteistyö sujuu. Tarinoiden keksiminen ja kirjoittaminen on pääosin antoisaa ja joskus jopa hauskaa. Ensimmäisiä omia kesäteatterikäsikirjoitusluonnoksia lukiessani nauroin ääneen. Näytelmä alkoi kohtauksella, jossa muistisairas mummo oli kadonnut kotoaan ja häntä etsittiin koko kylän voimin. Virkakunnastakaan ei ollut apua, koska ”tuohi polliisin koera on niin vanaha, että se ei jaksa enää häntääsä heiluttaa...”

Yksi kannustin omiin teksteihin on ollut se, että lokaaleista aiheistamme huolimatta, on tekstejämme esitetty runsaasti eri puolilla Suomea. Vuonna 2002 kirjoitettu Kiusaajien katkismus nousi suosituimmaksi suomalaiseksi kesäteatteri-näytelmäksi vuosina 2006 ja 2007. Kainuulaismaisemaan sijoittuvat näytelmät voisivatkin tapahtua millä tahansa pikkupaikkakunnalla. Pyhäjärvellä oltiin varmoja, että Kiusaajien katkismuksen on kirjoittanut joku sikäläinen nimimerkillä. Varkaudessa sanottiin, että se on kirjoitettu sieltä, koska Harjunrannassa kunnan

isät tyrivät juuri niin kuin kirjoittamassamme näytelmässä. Muita motivaattoreita ovat olleet mm. tapahtumien ympäristö, roolihenkilöiden vapaus, epäsovinnaisuus, metsäkansan kuvaus, mielenkiinto alueen menneisyyteen, syrjäseudun erityislaatuisuus, halu ymmärtää eri aikakausien ihmisten maailmaa ja maailmankuvaa tai sodan vaikutukset ihmismieliin.

Viimeinen ja tärkein kannustin on se, mitä tapahtuu esityksen ja katsojien välisessä vuorovaikutuksessa. Katsojilta saatu palaute, keskustelut kulloisistakin aiheista ja kokemusten jakaminen luovat tekemisellemme syviä merkityksiä. Jotkut aiheista ovat herättäneet muistoja, jotkut melko ristiriitaisiakin tunteita. Kesäteatterikäynnistä on tullut katsojillemme yksi kesän kohokohdista, ja sitä se on itsellenikin.

Olen viimeisinä vuosina ollut mukana lähes kaikissa ohjaamissani esityksissä, milloin tekniikassa, milloin jokapaikanhöylänä. Kun kesävaatteisiin sonnustautunut yleisö kävelee katsomoon lämpimänä kesäiltana, kohoaa tunnelma arjesta. Kun tuhatpäinen tutkimustenkin mukaan ”maailman onnellisin kansa” pyyhkii liikutuksesta silmäkulmiaan tai räjähtää yhdessä nauramaan, tunnen sanoinkuvaamatonta onnen tunnetta. Paikallisista elementeistä koostuva teatterielämys tuo tunteen laumaan kuulumisesta. Se on kuin laajennettu leirinuotio.

4 Näytelmät ja niiden aiheet

4.1 Aineiston lajittelu

Tässä luvussa esittelen kirjoittamamme kesäteatterinäytelmät ja niiden aiheet. Koska näytelmiä on niin paljon, olen listannut ne myös erilliseen taulukkoon, jossa näytelmät ovat aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan. Taulukon vasemmassa reunassa on näytelmän kantaesitysvuosi, keskellä näytelmän nimi ja oikealla on kuvattu näytelmän aihe ja mahdollisia muita teemoja. Taulukossa on myös pieni kuva kustakin näytelmästä. Taulukko 1 on liitteenä.

Purin näytelmien sisällöt yksittäisiksi ilmiöiksi ja havaitsin, että näytelmät ja kaantuvat neljään laajempaan aihealueeseen. Näitä ovat sodan jälkeinen maailma, vanhenevan ihmisen itsemääräämisoikeus, kuntapolitiikka sekä luonto ja ympäristö. Viides aihealue on väljempi. Näiden näytelmien yhteinen nimittäjä on muut yhteiskunnalliset aiheet. (Kaavio 1.)

KAAVIO 1 Näytelmissä esiintyneitä teemoja, aikakausia ja näkökulmahenkilöitä

Kaavio 1. Näytelmien teemoja, aikakausia ja näkökulmahenkilöitä

Näytelmistä 12 on saanut ideansa paikallisista tai lähialueemme tapahtumista. Niillä on löyhä todellisuuspohja ja tarinoilla ja niissä esiintyvillä ihmisillä on usein esikuvia elävässä elämässä. Loput viisi tekstiä eivät ole teemoiltaan niin tiiviissä suhteessa lähialueeseemme, mutta näytelmien kieli vie niiden maailman Kainuuseen ja sitä kautta ne voi myös luonnehtia paikallisiksi näytelmiksi.

4.2 Sodan jälkeinen maailma

Kuten aiemmin toin esille, on Venäjän rajan läheisyys vaikuttanut alueellamme aina ja sota on edelleen paikkakunnallamme vahvasti esillä. Sodan jälkeinen maailma on draamallisesti erittäin kiinnostava. Paikkakuntalaisilla on runsaasti omakohtaisia tarinoita, joita meillä on ollut mahdollisuus käyttää näytelmiemme tausta-aineistona.

Vuonna 2008 kantaesitetty **Pyörätön kylä**, pohjautuu paikkakunnallamme tekemiimme henkilöhaastatteluihin. Näytelmä pohjautuukin suurelta osin tositapahtumiin. Näytelmän tapahtumasarja alkaa syksyllä -44, jolloin solmittiin välirauha Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Aseet vaikenivat ja paljon kokeneet ihmiset palasivat hävitettyjen kotiensa raunioille.

Pyörätön kylä kertoo niistä traumaista ja ristiriidoista, joita sota toi ja jätti ihmisten välille. Sen keskiössä on perhe, jonka isä on paikkakunnan poliisi, mutta on haavoittunut sodassa päähän niin, että on menettänyt kirjoitustaitonsa. Niinpä hänen alaikäinen tyttärensä toimii kirjuriina rikosasioissa. Toisen perheen isä on paennut käpykaartiin sodan alettua ja sotamenetysten turhauttamat kyläläiset haluavat miehen oikeuteen. Näytelmä on tarina suurten ikäluokkien lapsuudesta. Näytelmässä pohditaan kysymyksiä syyllisyydestä ja sankaruudesta.

Sodan jälkeen Suomussalmella palattiin hävitettyyn kylään ja kaikesta oli

puutetta. Yksittäisten henkilöiden kautta kuvasimme mm. Ruotsiin lähetettyjen sotalapsien kotiinpaluun vaikeutta, sodassa haavoittuneiden ruumiillisia ja henkisiä haavoja, sotaleskien ja sodassa isänsä menettäneiden lasten tuntoja ja asemaa ja hävityn sodan synnyttämiä poliittisia ristiriitoja. Elämän jatkumisessa oli myös eheyttäviä tekijöitä kuten naapuriapu, rakkaus, anteeksianto ja yhteiset tavoitteet.

Toinen, niin ikään sodan jälkeisiin vuosiin sijoittuva näytelmä **Luvattu maa** kertoo tositarinan uskonnosta ja vallasta. Suomessa säädettiin v. -36 ns. pika-asutuslaki, jonka avulla valtiovalta asutti maaseutua. Valtio perusti noin 40 ha:n pikkutiloja, joihin rakennettiin yksinkertainen pirtti ja raivattiin valmiiksi 2 ha peltoa. Kun perhe oli raivannut peltoa toisen mokoman, sai se luvan myydä metsää. Tilat annettiin entisille rengeille, piioille ja huonemiehinä talojen nurkissa pyörineille perheille, joista tehtiin näin maanviljelijöitä. Asukkaista valtaosa oli köyhiä ja vasemmistopuolueiden kiihkeitä kannattajia.

Samaan aikaan Kainuussa otti jalansijaa härkösläisyys, uskonnollinen herätysliike, jonka liikkeen saarnaajat puhuivat kiihkeästi kadotuksesta, uudesta sodasta ja maailmanlopusta. Liikkeen piirissä pohdittiin tarkasti erilaisten arkipäiväistenkin asioiden synnillisyyttä.

Näytelmän hurmossaarnaaja Valliini ennustaa voimansa tunnossa maailmanloppua. "Minä näin pedon nousevan maasta ja sillä oli kaksi sarvea, niin kuin karitsan sarvet. Se puhui niin kuin lohikäärme! Mikkelin päivänä kello kaksitoista me lähemme! Ilmalaiva tulee hakemaan kaupan pihalta!". Maailmanlopun odotus sotkee kyläläisten syystyöt. Valliini pitää seuroja hurmostilassa ja saa ihmiset vauhkoontumaan. Näytelmän keskushenkilö, noin kymmenvuotias Reijo, joutuu kesken seurojen paniikkiin ja katoaa metsään. Kovimmat kommunistitkin ovat tulossa uskoon.

Luvattu maa perustuu tositapahtumiin. Taustamateriaalina käytimme Vuokin

rajaseutupastori Heikki Vaahtoniemen piispa Sormusen toimeksiannosta tehtyä pastoraalitutkimusta ja Adam Härkösen v. 1945 julkaisemaa kirjaa "Herramme Jeesuksen Kristuksen seuraajille". Yllätykseksemme härkösläisyys ei ollutkaan vain tarina historiasta, vaan liikkeen kannattajia löytyi edelleen paikkakunnaltamme. Näytelmä synnytti kiihkeän keskustelun, jonka tuoksinassa näytelmän kirjailijatkin toivotettiin helvettiin. Näytelmästä uutisoitiin myös TV1:n uutisissa. Tämä tosielämän tapahtumasarja täyttää kaikki draaman vaatimukset.

Sodan jälkeinen jälleenrakennus osoittautui sinällään kiinnostavaksi aiheeksi. Vuonna 2016 kantaesitetty **Otsasi hiessä** pohjautui osin paikallisiin kokemuksiin. Kirjoittajaparini toimiva isäni Eero on syntynyt vuonna 1945 ja hän on kasvanut maaseutuympäristössä. Tarina sodanjälkeisestä ajasta ja asutustilojen rakentamisesta oli kiehtonut hänen mieltään jo yli kolmekymmentä vuotta. Kauppiaan työssään hän tutustui kymmeneen asutustilallisiin ja oppi arvostamaan näitä "kylmän korven" raatajia. Äitini puolestaan on asutustilallisen tytär. Minua kiehtoivat hänen kertomuksensa siitä, miten ukkini oli lyönyt korvessa ensimmäisen kirveeniskun petäjään tarkoituksenaan rakentaa tila ja miten mummoni oli istunut kannon päässä itkemässä voimattomuuttaan alkavan rakennusruljanssin edessä.

Vuonna 1945 säädetyin maanhankintalain nojalla Suomeen perustettiin yli 100 000 asutustilaa. Otsasi hiessä on kertomus rintamamies Arttu Reinikan perheestä ja siitä, kuinka haave omasta kodista koskemattomassa korvessa toteutui. Näytelmä sijoittuu aikaan, jolloin armoston puute ja kurjuus kuikki sisään jokaisesta ovesta ja ikkunasta.

Näytelmän teemoja oli sodan murjomien ihmisten ristiriidat, selviytyminen ja rakkauden nälkä sekä se, kuinka raivaajahengellä, naapuriavulla ja yhteistyöllä nostettiin sodassa poltettu maa uudelleen jaloilleen. Se maa ei ollut näkemyssemme mukaan ihan niin yhtenäinen, kuin yleisesti ehkä ajatellaan. Perheissä oli koettu monenlaisia menetyksiä ja murtuneita mieliä oli rintamalta palaavien

miesten lisäksi myös kotijoukoissa. Asutustilojen hankinta oli byrokraattista ja kaikesta, alkaen rakennustarvikkeista, oli kova pula. Aika oli myös poliittisesti kahtia jakautunutta.

Tarinamme keskushenkilöksi nousi nainen. Lähdemateriaaleista löytyi kiinnostava esimerkki soteleskeksi jääneestä naisesta, joka rakensi itselleen ja lapsilleen oman tilan. Kylällä asioidessaan käydessään hän joutui seisomaan pirtin ja kamarin oven välissä. Pirtistä hän kuuli miesten keskustelut talonrakentamiseen liittyen ja kamarista naisten keskustelut elintarvikkeiden saantiin ja karjanhoitoon liittyen. Näytelmässämme nainen ei ollut leski vaan sodassa haavoittuneen ja murtuneen miehen vaimo. Monet sodassa taistelleet eivät palanneet koteihinsa työkuuntoisina ja naisille lankesi molempien työt.

Tarinamme lähdemateriaalina oli haastatteluja, sota-ajan jälkeisestä mielenmaisemasta kertovaa kirjallisuutta (mm. Ville Kivimäki: Murtuneet mielet) sekä erityisesti Asta Kietäväisen (2009) väitöskirja Metsään raivatut elämänpolut, jossa tutkimuskohteena ovat asutustilallisten toimijuus ja identiteetti.

Sota-ajan jälkeisestä maailmasta kertovissa näytelmissä on aiheiksemme nousseet jälleenrakennus, asutustilat, uskonto ja valta, syyllisyys ja sankaruus, poliittiset ristiriidat, sodan murtamat mielet, leskien asema, sotalapset, haavoittuneet ja lapsensa menettäneet.

4.3 Vanhenevan ihmisen itsemääräämisoikeus

Useissa näytelmissämme käsitellään ikääntyvän ihmisen itsemääräämisoikeutta. Aihe on sekä paikallinen että globaali. Asumme maaseutupitäjässä, jossa muuttoliike on muokannut ikäjakauman niin, että katukuvastamme lähes puuttuvat 20–40-vuotiaat. Vanheneva väestö nimitetään ongelmaksi sotekeskusteluissa ja maamme tulevaisuutta arvioitaessa.

Vuonna 2004 kantaesitetty **Vilttiketju** kertoo nimensä mukaisesti porukasta, jotka jätetään pelikentän ulkopuolelle, kun peliesitykset eivät enää kelpaa. Tässä tapauksessa kyseessä ovat vanhukset. Näytelmän juoni perustuu eräiltä osin tositapahtumiin. Syksyllä 2003 uutisoitiin, että säästösyistä mm. Kemin kaupungin hoitolaitoksissa vanhuksia puetaan yöpuulle jo kello 15 iltapäivällä ja hygieniasta tingitään; vessakäyntien määrää on rajoitettu, vaippojen käyttöä lisätty ja niiden vaihtoaikoja pidennetty sekä pesukertoja on karsittu. Samaan aikaan kun toimintoja tehostettiin, hoitoyksiköjä laajennettiin ja talouskieli alkoi vallata hoitoalaa.

Näytelmässä vanhukset kieltäytyivät muuttamasta paikkakunnan uuteen moderniin hoitolaitokseen ja perustivat oman yhteisen kodin. Kotiin majoittui vanhusten lisäksi mm. yksinhuoltajaäiti kaksostensa kanssa sekä työtön naapuri. Tämä ei ollut kunnan sosiaaliviranomaisten mieleen ja vanhuksia ruvettiin raahaamaan uuteen laitokseen pakkokeinoin. Vilttiketju on metafora kaikille yhteiskunnan rattaista pudonneille, jotka pääsevät tapahtumiin osallisiksi vain pelikentän reunalta.

Vuonna 2011 esitetyn **Peti ja puuro** -näytelmän keskiössä on myös ikäihminen. Tossun alla ikänsä elänyt Urho Nyysönen jää leskeksi 50 avioliittovuoden jälkeen ja hänen kontolleen jää vaimon aiemmin hoitama majataloyritys. Lapset suunnittelevat isälleen tulevaisuutta Papparannan hoitokodissa, mutta Urho saa elämänhalunsa takaisin yllättävällä tavalla. Hänelle selviää, että kirkkokuorossa laulaneella Tyyne-rouvalla on avioliiton ulkopuolinen lapsi.

Samaan aikaan kunta on saamassa täyspotin, kun monikansallinen APS-huoltamoketju päättää rakentaa toimipaikan Rytingin kylälle. Luvassa on todellinen turistiryssä – mainoskuivissa ”pellet ja penikat hyppejää taivasiin asti”. Urhon perillisille luvataan tuntuva korvaus majatalon tontista, mutta samalla heille

selviää, että isä ei aio luopua majatalosta. Urho on päättänyt ruveta jatkamaan majataloyritystä omin päin.

Näytelmässä oli paikallisia viitteitä. Paikkakuntamme keskus on pikkuhiljaa siirtynyt valtatie varteen. Tavarataloketju Tokmanni rakensi suuren ostospaikan, jonka mukana muuttivat Alko ja K-Supermarket. Tämä muutti kuntakeskuksemme painopistettä. Sama ilmiö on tapahtunut useilla paikkakunnilla Suomessa.

Vuoden 2006 näytelmä, **Onni tulee Pietarista**, käsitteli ikäihmisen oikeutta rakkauteen. Neuvostoliiton hajottua v. 1992 avattiin myös Kainuussa raja-asema ja suomussalmelaiset miehet alkoivat etsiä puolisoitaan naapurimaan puolelta. Joitain onnisti ja kylälle muutti useita venäläisiä naisia. Kirjoittaessamme Onnia haastattelimme heistä muutamia.

Kotiutuminen Suomeen ja uuden oman paikan löytäminen ei kaikille ollut käynyt kivuttomasti. Ongelmia tuottivat mm. kielierot, yhteisön epäluuloisuus ja suvun asenne. Näytelmä kuvaa, miten hirviporukan päämies, eläkkeellä jo vuosia ollut Onni kotiutuu venäjänreissulta Irina kainalossaan. Kaiken kukkuraksi Irinan mukana muuttaa hänen teini-ikäinen tyttärensä. Näytelmän lähtöasetelma oli lokaali, mutta aihe sinällään laajempi. Näytelmää on esitetty myöhemmin useilla eri paikkakunnilla.

Niin ikään vuoden 2021 näytelmä **Konnat** käsitteli ikäihmisten kohtelua ja roolia, johon yhteiskunta tämän väestönsyön sysää. Meitä oli jo pitkään askarruttanut sosiaali- ja terveyssektorin yksityistämishuuma. Sipilän hallituksen aikana maamme kärkipoliitikkoja hyppäsi terveysjättien lobbareiksi. Yhtä aikaa saatiin lukea karmivia esimerkkejä mm. Esperin caresta, joka oli saanut useita huomautuksia vanhuksien kaltoinkohtelusta hoivayksiköissään. Näytelmä sai lähtökohtansa valtakunnallisista ilmiöistä.

Ikääntymistä koskevissa näytelmissä teemoja ovat olleet mm. rakkaus, leskeys, asuminen, omaisuus ja hoiva. Päähenkilömme ovat olleet omapäisiä, epäsovinnaisia, tahtovia, tulevaisuuteen kurkottavia, rakkaudennälkäisiä ja vauhdikkaita.

4.4 Kuntapolitiikka

Tosielämän tapahtumat ovat olleet pohjana myös useissa kuntapolitiikkaan sijoittuneista näytelmistämme. Poliittisten intohimojen kautta voidaan hauskaasti esitellä erilaisten edunsaajaryhmien välistä taistelukenttää. Murreilmaisut tekevät politiikasta lähestyttävää ja maanläheistä.

Vuonna 2003 kantaesitetty **Kiusaajien katkismus** on tästä hyvä esimerkki. Näytelmän kehittäminen lähti naapurikunnassamme Kuusamossa vuonna 1988 tapahtuneesta keinottelusta, jossa kunnan napamiehet yrittivät kaavamuuksella siirtää maakaupoissa syntyneen vahinkonsa takaisin myyjälle. Nimismies ja kunnanjohtaja tuomittiin asiassa vuodeksi ja neljäksi kuukaudeksi ehdottomaan vankeuteen. Tapaus tunnetaan nimellä Tulihta-kaupat.

Näytelmässä Amali, Reiska ja Tane viettävät rauhallista maalaiselämää Pyhitysvaaran kupeessa olevalla Tureikon tilallaan. Pojat ovat isänsä kuolinvuoteen äärellä luvanneet, että aikoinaan lapsenhoitajaksi taloon tullut Amali saisi elää mökissään kuolemaansa saakka.

Pohjolan laskettelurinteet Oy iskee silmänsä rakentamattomaan Pyhitysvaaraan ja paikkaan ruvetaan suunnittelemaan laskettelukeskusta. Rakentamisen ehtona kuitenkin on, että poikien tila on saatava yhtiön omistukseen. Pojat pitävät kiinni isälleen tekemästä lupauksesta. Syntyy ankara taistelu, sillä koko Kostonjärven kunnan tulevaisuus tuntuu olevan kiinni Pyhitysvaaran rakentamisesta.

Näytelmässä on paljon 2000-luvun alun ilmiötä kuten konsultteja, hankemaailmaa, kuntaimagon rakentamista ja kuntien välistä kilpailua. Näytelmä siis sai osan juonestaan lähialueelta. Yhdistimme tarinaan vaaran kalliioseinäpäin piirretyt kivikautiset kalliomaalaukset, jotka lopulta pelastivat vaaran luonnontilaiseksi. Niistä tuli mainio matkailuvaltti. Näytelmää esitettiin myöhemmin useilla paikkakunnilla Amali ja aikamiespojat -nimisenä ja siitä tuli useissa paikoissa suosituin kesäteatterinäytelmä koskaan. Olemme aina antaneet näytelmien sovittajille valtuudet muuttaa paikkojen nimet omalle paikkakunnalle sopiviksi. Pyhitysvaara onkin saanut eri puolilla Suomea uusia nimiä. Lohtajalla koko taistelun keskipisteenä ollut Pyhitysvaara muutettiin siellä riidan aiheena olleeksi puolustusvoimien alueeksi.

Vuoden 2007 näytelmä oli **Täällä Näveri, kuuleeko Eurooppa?** Se kommentoi tosi-tv:n tuloa Suomeen. Tosi-tv alkoi vallata televisiokanavia 2000-luvun alkuvuosina. Hämmästelimme muutaman jakson juuri televisioon tullutta uutta ohjelmaformaattia Big Brotheria. Mikä tämä tallainen tosi-tv oikein on? Saimme idean omasta formaatista ja näytelmän rakenteen pohjaksi tuli ”Big Brother karvalakissa”.

Näytelmässä fiktiivinen Näverin kunta pääsee tositelevisioon. Pari-kolmekymppisten seksikkäiden sinkkujen sijaan teeveessä heiluvat maalaisakat ja -ukot, työttömät, juopot ja houriot. Näverin kunta pääsee kohottamaan mielikuvia itsestään kansainvälisille televisiokanaville. Näverissä uskotaan, että tv-esiintymisen ansiosta matkailuvirta kuntaan kasvaa. Kuntapäätäjät ja muut itsensä erityisen merkittäviksi ihmisiksi kokevat ihmiset pistävät parastaan tv-kameran edessä ja hikoilevat. Totuus paljastuu väkisinkin. Näytelmän juoni ei sinällään pohjautu paikallisuuteen, vaikka henkilöhahmojen esikuvia täältä löytyykin.

Kuntapolitiikkaa käsittelevissä näytelmissä teemoina on olleet konsultit,

viranhaltijoiden paineet, työllisyyden hoito, maahanmuutto, kuntamarkkinointi, kuppikunnat, byrokratia ja yleinen suhmurointi.

4.5 Luonto ja ympäristö

Vaikka paikkakuntamme koetaan erämaamaiseksi ympäristöksi, on täkäläinen luonto yhtä uhattu kuin muualla maailmassa. Yksi paikkakunnalle takaisinmuuttamiseni syistä oli rakkaus Kainuun karunkauniiseen metsään, sen vaaroihin, puhtaisiin vesiin ja vaihtuviin vuodenaikoihin. Siksi luonto on nousnut useissa näytelmissämme keskeiseksi taisteluareenaksi.

Vuoden 2013 näytelmä **Rikas – rakas – köyhä – varas** kertoo vesivoimalaitosten rakentamisesta. Suomussalmelle rakennettiin 50-luvulla kaksi suurta vesivoimalaitosta, Ämmäkosken ja Aittokosken voimalaitokset. Vesivoima on niin sanottua säättövoimaa: sen tuotantoa voidaan lisätä silloin, kun sähköä tarvitaan enemmän tai muu sähköntuotanto vähenee. Vesistöissä täytyy olla vesivarastoja, joista vettä johdetaan voimalaitoksen läpi. Voimalaitoksen läheisyydessä vedenpinta voikin vaihdella paljon ja nopeasti. Pidempiaikaisina vesivarastoina käytetään yläjuoksulle sijoituvia järviä ja tekoaltaita.

Kun vesivoimaloita alettiin rakentaa, ostettiin järvenranta-asukkailta veden säännöstelyn mahdollistamiseksi tilojen rantaosuuksia. Tätä kauppaa käytiin niin, että hinta ei ollut yleisessä tiedossa. *Rahasalkun vieressä alkoi emäntien naamoja kummasti kuumottamaan.* Näin totesi eräs Pohjolan voiman rantaosuuksien ostomies joskus 50-luvulla.

Säännöstelyn haitoista ei oston yhteydessä kerrottu kovin tarkasti. Järvenrantojen tilallisille tuli yllätyksenä se, että veden korkeus vaihtelee eri vuodenaikoina niin rajusti. Tämä vaikutti järvenranta-asukkaiden elämään. Vuokkijärvi

on yksi Suomen säännöstelyimmistä järvistä ja sen veden korkeusero on peräti 6 m. Säännöstely muuttikin koko Vuokin kylän maiseman perusteellisesti ja säännöstelyn vaikutukset näkyvät ympäristössämme edelleen. Juoksutusten aikana järvi-altaiden vesi laskee monta metriä ja altainen täyttyessä vesi peittää alleen rantarakennuksia ja vie mukanaan laitureita.

Näytelmä on paikallinen ja se pohjautuu tosikertomuksiin. Keräsimme materiaalia haastattelemalla paikallisia ihmisiä.

Kourallinen ihmisiä -näytelmän aihe avautui Stora Enson Uruguayn bisneksistä ja pohdinnasta siitä, miltä tehdasalueen kylien ihmisistä tuntuu, kun toiselta puolelta maapalloa tuleva yritys vie ihmisten laidun- ja viljelysmaat ja muuttaa ne eukalyptuspelloiksi. Samaan aikaan Kemijärvellä lakkautettiin voittoa tuottanut sellutehdas. Mietimme, mikä voisi olla Uruguayn tilannetta vastaava tapahtumien ketju Suomessa ja päätimme viedä aiheen kaivosympäristöön.

Näytelmässämme kansainvälinen kaivosfirma alkaa louhia maaperästä uraania. Vastakkain ovat kaivosfirman konsultit ja alueen ihmiset. Kyläyhteisö käy taistelua omien ehtojensa puolesta kansainvälistä suuryritystä ja yhteiskunnallista byrokratiaa vastaan.

Kun ihmisiä vuonna 2008 huoletti tulevan Talvivaaran kaivoksen ympäristövaikutukset, lohdutti elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen heitä sanoin: *”Eihän siellä ole kuin kourallinen ihmisiä.”* Tämä lausahdus kertoo ikävällä tavalla harvaanasutulla alueella asuville ihmisille heidän oikeuksistaan puhtaaseen lähiympäristöön.

Talvivaara tuli sittemmin kuuluisaksi vuotavine kipsisakka-altaineen ja muine tuotanto- ja ympäristöongelmineen. Lopulta yhtiö valui valtion omistukseen ja on nyt nimeltään Terrafame. Yhtiö sai vuonna 2014 Pohjois-Suomen Aluehal-

lintovirastolta luvan uraanin talteenottoon. (Vuonna 2022 vapautti Kainuun käräjäoikeus Terrafame Oy:n ja konkurssissa olevan Talvivaara Sotkamo Oy:n sekä ex-johtoa vahingonkorvauksista oikeusjutuissa, joissa vaadittiin korvauksia lähialueen kiinteistöjen arvonlaskusta sekä järviolueiden kalastajille koituneista haitoista.)

Vuoden 2019 näytelmä **Vesi kielellä** käsittelee metsien tehotaloutta. Näytelmä sai alkunsa omassa lähiympäristössämme tapahtuneista jatkuvasti kasvavista hakkuista ja pohjoiseen Suomeen suunnitteilla olevista valtavista sellutehtaista. Vuonna 2018 Kuopion pohjoispuolelle oli suunnitteilla peräti viisi sellutehdasta ja yksi biojalostamo. Hankkeiden rahoitusneuvotteluita on käyty mm. kiinalaisten yritysten kanssa.

Materiaalia kerättiin haastatteleamalla nimettömänä pysyvää metsäasiantuntijaa. Kiina-ilmiötä tutkimme kirjallisuudesta (Mari Manninen: Kiinalainen juttu) sekä lehdistä. Suomen Kuvalehdessä oli Riitta Kylänpään (2017) kirjoittama veden yksityistämiseen liittyvä laaja artikkeli ”Parantava vesi”. Haastattelimme myös yrittäjäpariskuntaa, jonka tarinan liitimme näytelmään. *”Ei se nyt niin ihmeellistä ollut, mitä me suunniteltiin. Me haluttiin asettua paikkaan, jossa luonto alkaisi rappusilta ja jossa vietettäisiin yksinkertaista ja maanläheistä elämää. Siellä rönttäkampeet olis aina muodissa ja nokialaiset joka kelin kenkäpari. Mutta toisilla oli muita suunnitelmia.”*

Näytelmässä pienyrittäjäpariskunta Sanna ja Pete Rinne elävät unelmaansa. Hirsiveistämön lisäksi myös luontomatkailupuoli on alkanut rullata mukavasti. Unelma muuttuu painajaiseksi, kun Hiisivaaran kunnan talous piiputtaa homekoulujen, valtiosuukien ja rapistuvan vedenjakeluverkon vuoksi ja se alkaa myydä maa-alueitaan.

Vesi kielellä on tragikomedialla ja se käsittelee suomalaisten ristiriitaisia luontokäsityksiä ja vihreän kullan ympärillä pyörivää metsäkeskustelua. Vesi

kielellä käsittelee myös median osuutta mielipiteiden muokkaajana ja sosiaalisen median tuomia uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia. Vaikka näytelmän alkujuuri oli paikallinen, viittasi se lopulta globaaleihin tapahtumiin.

Luontoaiheissa olemme käsitelleet ihmisen vaikutusta luontoon ja sen varoihin kuten metsiin, vesistöihin, mineraaleihin, soraharjuihin ja rakentamiseen. Usein niihin liittyvät energiakysymykset ja monikansallisten yhtiöiden mukanaolo.

4.6 Muut yhteiskunnalliset aiheet

Vuoden 2010 **Hulabaloon** pohjatarina oli suomussalmelaisentyisen murretutkija Alpo Räisäsen kertomus omasta lapsuudestaan ja siitä, miten vaikeaa opiskelemaan pääsy syrjäkylän nuorilla oli sodan jälkeen.

Vapauden kaiho -niminen näytelmä sai ensi-iltansa vuonna 2012. Sen tapahtumat sijoittuvat Suomussalmelle vuoteen 1917. Venäjällä kuohui, kansa vyöryi Pietarin kaduilla ja kapinoi tsaaria vastaan. Suomussalmella puutavarayhtiöt ostelivat tervavelallisten tiluksia, kirkkoherra Nordberg oli lähdössä Ouluun vankilapapiksi ja kauppias Alpe Juntusen Amerikkaan mennyttä veljen leskeä, Tiltua, odotettiin palaavaksi rapakon takaa. Uutiset maailman tapahtumista saavuttivat myös syrjäiset korpiseudut.

Venäjän keisarivallan kaatuminen kirvoitti suomalaisissa toiveen itsenäisestä kansasta. Suomussalmen kirkossa järjestetyssä kansalaiskokouksessa vaadittiin ensimmäistä kertaa julkisesti maamme itsenäistymistä.

Näytelmä on paikallinen. Sen historialliset tapahtumat perustuvat kirjallisuuteen, aikalaisten kertomuksiin ja muistiinpanoihin. Näytelmän henkilöt ovat fiktiivisiä, vaikka heillä on esikuvansa menneessä maailmassa. Esityksestä tehtiin vuonna 2017 sisäversio, josta osa esitettiin suurkuorolla ja tanssiryhmällä laajennettuna myös Suomussalmen kirkossa.

Kaikenkelin Kaikkonen oli ensi-illassa vuonna 2014. Näytelmä sai alkunsa Suomessa kasvaneesta kriittisestä maahanmuuttopolitiikasta. Euroopan pakolaiskriisi kävi kuumana juuri vuosina 2014–2015, jolloin maahamme tuli runsaasti pakolaisia mm. Syyriasta, Afganistanista ja Irakista. Peilasimme aihetta aikaan, jolloin Karjalan siirtolaiset asutettiin maahamme.

Karjalan siirtoväen asuttaminen oli yksi sodanjälkeisen Suomen selviytymisen taidonnäytteistä, mutta yhteentörmäyksiltäkään ei välttytty. Alkuperäisväestö ei aina sopeutunut uusiin asukkaisiin eikä ilomielin luopunut omistamastaan.

Näytelmän Karjalan evakolle Santeri Kaikkoselle on luvattu tila pieneltä nuutu-neelta kyläpahalta. Kylää hallitsevat elämän ehtopuolta lähestyvät vanhat piiat Amanta ja Olga Ukkola, joiden tiluksilta Kaikkosen tulevan kodinkin pitäisi löytyä. Kyläläiset vastustavat siirtolaisten ottamista, sillä ”Kunnan talous on kuralla jo omien syöttiläidenkin takia. Se iivana ei asetu tälle kylälle! Kahtokaa vaan – se on niin kiero mies, että se petkuttaa meiltä kaiken.” Vastoin kaikkia odotuksia Kaikkonen ei olekaan ryysyihin kääriytynyt paljasjalkainen kurjimus, vaan tyylistään varma, hyväkäytöksinen ja ideoita pulppuava bisnesmies, joka pistää sekaisin koko kylän ja naisten päät.

Kaikkonen saa kylmää kyytiä törmätessään kylän pysähtyneisyyden ilmapiiriin, jossa kaikki uusi ja vieras koetaan uhkana. *”Sitä mie vuan ko mie ihmettelen, ett mitä pahhaa mie olen siul tehny. Mie olen suanu sotia elämässäin jo iha tarpeeks. Mie olen nähnt pommitukset, palavat kylät, ihmiset evakkoteil. Teil on kaunis talo, vinttikaivo, marjapensaat... Meill Karjalass on tämmöne sanonta; suop Jumala suuttumoa, muttei viikoks vihanpittoa...”* Tarinamme sankarilla oli esikuva naapurikuntamme Hyrynsalmen rakentajassa, vaikka näytelmän juoni on suurelta osin fiktiota.

Hattu päästä, hyvät herrat! palaa ajassa 1970-luvun kainuulaisiin maaseutu- maisemiin. Nuoret pojat vinguttavat rautalankaa bändeissään tyttöjen ihas- tellessa heidän pitkiä lainehtivia kutrejaan ja leveneviä lahkeita. Ankarat ajat ajavat ihmisiä Ruotsiin työn, vesivessojen ja muiden mukavuuksien perässä. Pellot pannaan pakettiin ja lehmät korkealaitaiseen. Harvat vielä kylällä asuvat kamppailevat arjen haasteiden kanssa. Näytelmässä seurataan myös erään uuteen aikaan törmäävän yrittäjän yksinäistä taistelua suurta kilpailijaa vastaan. Tarinan keskiössä on maatilan poika Mikko. Mikolla on oma bändi, joka haluaa tehdä omankuuloista musiikkia. *”Totta kait musan pittää ottaa kantaa maaliman asioihin. Vietnamin sottaan taikka keskikaljaan ...Luuletteko että me pärjättään jos me lauletaan jostain potun nostosta tai maitopänikästä.”* Isä toivoo Mikosta tilalle jatkajaa, mutta äidin mielestä lahjakkaan pojan *”ei kannata jäädä markariinipottuja syömmään”*. Talon vanhempi poika onkin jo muuttanut Ruotsiin, mutta palaa kesäksi kotikylälle pörhistelemään komean autonsa ja lyhythameisen tyttöystävänsä kera.

Näytelmä käsitteli maaltamuuttoa ja teollista murrosta, ilmiöitä, jotka olivat 70-luvulla ja ovat edelleen sekä paikallisia että yleismaailmallisia. Pientilallisten mahdollisuudet pärjätä elinkeinollaan olivat kuolemassa. Näytelmän keskeinen tarina, nuoren pojan ihastus vanhempaan, naimisissa olevaan naiseen, perustui tosikertomukseen.

Vuonna 2017 sai kantaesityksensä **Kupla**. Näytelmä käsittelee 80-luvun lopun hurjaan kulutusjuhlaa, jota seurasi pankkikriisi ja romahdus. Tapahtumat sijoittuvat tasapainoista maalaiselämää viettävään Närängän kuntayhteisöön. Paikkakunnan pankkiin pyyhältää suuria visioita uhkuva uusi dynaaminen johtaja, joka panee Närängän kehityksen rattaat rallattamaan ennen näkemätömällä vauhdilla. *”Tässä ei vanhat viirit auta. Pankkibisnes on mennyt pudotuspeliksi. SYP:n Miljardi-Mika ja KOP:n Tosi on -Jaska tappelevat Suomen ainoan liikepankin asemasta. Närängän konttorikaan ei voi jäädä lakkaamaan kynsiään. Aluksi laitetaan salia uusiksi.”*

Esityksen keskiössä ovat myös kurssikierteessä oleva aikamiespoika ja katu-tappelussa koipensa telonut torikauppias. Onnekas sattuma tekee kaksikosta äveriäitä rahamiehiä ja kun pankki tyrkyttää rahaa, koko kylän elämä suistuu raiteiltaan:

JARI: Me ruvetaan täälläkin myymään ulkomaanvaluuttaa!

AULIS: Ni myymään rahaa! Eipä oo ennen kuultu!

JARI: Pankki ostaa valuuttaa isoissa erissä ja myy pienissä kunnan voitolla.

Rahaa ostetaan markalla ja myydään kahdella. Ymmärrätkö?

AULIS: Jaa...että se on niinku siemenvesi pumppuun, sankko alle ja aletaan hetkuttaa?

Näytelmä ei etsi kovin syvällisiä vastauksia ihmiselon ongelmiin, mutta pohtii ikuisuuskysymystä: voiko raha tehdä ihmisestä onnellisen?

Navettamaisteri valmistui vuonna 2018. Näytelmä käsittelee maaseudun elämää naispuolisen maatalousyrittäjän näkökulmasta. Taustalla oli ystäväni kokemukset maaseutu ympäristöstä, jossa on paljon kirjoittamattomia sääntöjä naisten roolista. Asetelma on edelleen perinteinen. Siinä mies hoitaa tekniikan ja nainen kodin. Mutta mitä tapahtuu, ellei miestä ole? Olimme kuulleet tosikertomuksia mm. siitä, miten naisia kohdellaan koneostoksilla ja kuinka kilpailuhenkisyys on valloittanut myös maaseudun yrittäjät. Komediaa höystivät EU-virkailijat, päähenkilön yksinhuoltajuus, maaseudun uudet elinkeinot ja tietenkin ikaikainen ja koskaan päättymätön naapurikateus.

Taustamateriaaliksi löytyi haastattelujen lisäksi aihetta avartavia tutkimuksia. Näytelmän tarina ei ollut varsinaisesti paikallinen. Katsojat mielsivät sen kuitenkin hyvin tutuksi ja sitä tuli katsomaan (nais)ryhmiä erityisesti läheisiltä maanviljelyspaikkakunnilta. Näytelmä keräsi katsomoomme ennätysyleisön, 12 556 katsojaa. Määrä on todella suuri, asuahan kylässämme vain 7 700 asukasta.

5 Yhteenveto

Näytelmät läpikäytyäni totean, että pääosa niistä on hyvin paikallisia. Teksteissä käsitellään paikkakunnan tapahtumia eri aikakausilla Suomen itsenäistymisen ajasta nykyaikaan. Näytelmät rakentavat fiktiivisen peilin paikkakunnallamme tai sen lähialueilla tapahtuneisiin historiallisiin tapahtumiin. Osa tarinoista on ollut tosipohjaisia, osassa on yhdistetty lähialueiden ilmiöitä ja tapahtumia. Teksteissä on hyödynnetty paikkakunnan ihmisten hiljaista tietoa, Niissä on käytetty taustamateriaalina alueen historiaa käsitteleviä teoksia ja tutkimustietoa eri aloilta.

Sosiologi George Ritzerin listaamat paikallisuuden mittarit osoittavat teatteritapahtumamme kaikin puolin lokaaleiksi.

Kysymykset

- 1) Paikka (missä tapahtuma on?)
- 2) Asia (mikä tapahtuma tai asia on kyseessä?)
- 3) Henkilö (esim. työntekijä)
- 4) Tarjottu palvelu (mikä on tarjottu palvelu?)

täydentyvät vastauksilla:

1. Suomussalmella
2. Teatteriesitys
3. Paikalliset harrastajanäyttelijät
4. Itse käsikirjoitettu paikallisiin aiheisiin pohjautuva näytelmä.

Näytelmiemme tiedoteteksteistä löytyy lähes säännöllisesti lause: tapahtumat sijoittuvat pienelle syrjäiselle paikkakunnalle. Vaikka joidenkin näytelmien taustalla on melko tarkat yhtymäkohtansa todellisuuteen, olemme vieroittaneet näytelmät todesta esimerkiksi muuttamalla henkilöiden ja paikkojen nimet.

Vaikka näytelmissämme ei ole varsinaisia päähenkilöitä, on niissä aina näkökulmahenkilö, jonka kautta tapahtumien kulkua tarkastellaan. Usein sellaiseksi

on valikoitunut vanhus, lapsi, lapsiperhe, työtön, nainen, rattailta tipahtanut, erakko tai muu syrjäseudun eläjä. Vaikka roolihenkilöillä olisi esikuva, ottavat fiktiiviset hahmot kirjoitusvaiheessa aina vallan omiin käsiinsä ja alkavat toimia omin päin. Tyypillisessä perusrivistäissämme iso yrittää nitistää pienen. Usein uhka tulee ulkopuolelta kuten kaupungista, viranomaisilta, markkinoilta. Myös tämä asetelma tukee paikallisuuden teemaa.

Varsinaisia aiheita on kolme. Ne ovat ahneus, valta ja raha. Nämä teemat sysäävät useimmissa näytelmissämme tapahtumat liikkeelle. Useissa teksteissämme keskushenkilö tai yhteisö uhataan ajaa pois kotikonnuiltaan tai kodin ympäristöä aiotaan muokata radikaalisti. Päähenkilömme joutuvat pitämään kynsin hampain kiinni omastaan: kodistaan, yrityksestään tai lähiluonnostaan. Maaseudun ja "muun" välillä on ristiriita. Tämä tukee myös paikallisuuden teemaa. "Kourallinen ihmisiä" puolustaa omaa elintapaansa globaalia muuttoliikettä ja sen syitä vastaan.

Muualta tuleva muodostaa usein uhan harmoniselta vaikuttavaan maalaiselämään. Uhka tulee mm. energiayhtiön, kaivosyrityksen, keskittämiseen pyrkivän virkamiehen, pankin tai globaalin suuryrityksen muodossa. Harmoniselta vaikuttava paikkakunta menee sekaisin ja motiivina on usein raha.

Muualta tulijat tuovat näytelmiemme maailmaan myös uusia tuulia. Heissä on kasvissyöjiä, luonnonsuojelijoita, kylän kehittäjiä, bloggareita, hankeväkeä, siirtoväkeä, maahanmuuttajia, maaseutuyrittäjiä ja paluumuuttajia. Tulijat möyhentävät näytelmien kotiseutuihmisten pinttynyttä maailmankuvaa ja nurkkakuntaisuutta. He luovat luontevan väylän mielipiteiden muokkaantumiselle kohti nykyaikaa ja moderneja ilmiöitä.

Näytelmien kieli on pääosin paikallista murretta. Käytämme paikallisia sanontoja ja väritämme ilmaisua tietoisesti omalla vivahteikkaalla, rikkaalla ja pikkuhiljaa elävästä elämästä katoavalla sanastolla. Se antaa teksteillemme vahvan

alueellisen hahmon. Kun tekstejä on tehty muilla paikkakunnilla, olemme antaneet sovittajille täydet valtuudet murreilmaisujen muokkaamiseen omaa murrealuetta vastaavaksi. Kuten aiemmin mainittiin, olemme myös sallineet paikkojen nimien muokkauksen omaan lähiympäristöön sopivaksi. Olemme päinvastoin olleet tyytyväisiä, mikäli tekstit ovat inspiroineet tekijöitä leikkimään tekstillä. Lisäksi meille on ollut päivän selvää, että kaikki sukupuolet voivat esittää minkä tahansa kirjoittamistamme rooleista.

Myös katsojapalaute kertoo näytelmiemme paikallisuudesta. Suurin osa katsojistamme tulee Kainuusta, osa Pohjois-Pohjanmaalta ja osa kauempaa. Katsojissa on paljon alueelta pois muuttaneita, jotka kertovat, miten mukava on kuulla teatterilavalla omaa murretta. Näytelmien maailmat ovat arkisen elämän ulkopuolella ja yhteinen elämys lievittää kotiseutukaipuuta.

6 Lopuksi

Vaikka Suomussalmi tuhouttiin talvisodassa, on paikkakunnan ja koko Suomen historia monikerroksisena joka puolella. Lenkillä lähimetsässä kuljen kivikautisten nuotiopaikkojen ohi kirkasvetisen lammen lähellä olevalle harjulle, jossa on peurakuoppia vierä vieressä. Kävelen sota-aikaisten poteroiden ja 1900-luvun alun tervahautojen välistä ja istahdan levähtämään savottakämpän kivijalan raunioille. Katselen maisemaa, jossa kerran oli talo, jonka pankki lunasti itselleen tervakaupassa otettujen vähäisten velkojen vastikkeeksi. Vastapuolella lahtea näen moton niittämässä rantaleimikkoa. Maisema näyttyy tavanomaisena suomalaisena metsänä, mutta se huokuu tarinoita monesta aikakerrostumasta. Katsoessani maisemaa näen kirjoittamiemme näytelmien aiheita.

Ehtyykö innostus? Onko tarinat nyt kerrottu? Kahdeksantoista näytelmää on kieltämättä valtava määrä. Näytelmiä läpikäydessäni olen huomannut niissä toistuvuutta, jopa identtisiä perusasetelmia. Jokasyksyinen aiheen miettiminen on aiheuttanut harmaita hiuksia ja välillä usko on ollut lopussa. Käsikirjoittaminen on paineista, odotukset kasvavat vuosi vuodelta sekä itseltä että lähiympäristöltä. Ensimmäiset kyselyt seuraavan näytelmän aiheesta tulevat yleensä heti edellisen näytelmän ensi-illan jälkeen. Esitysten markkinointi on aloitettava ennen kuin tekeillä olevalla näytelmällä on edes nimeä.

Mutta aiheet eivät lopu. Mitä lähemmäs nykyaikaa tullaan, lokaalit tarinat ovat myös globaaleja. Maapalloistuminen ja digitaalisuus on tuonut samat ilmiöt niin Helsinkiin kuin Suomussalmellekin.

Tämän tutkielman kirjoittaminen on jo nyt auttanut kirjoitustyötämme eteenpäin. Näytelmiin palaaminen, niiden aiheiden ja rakenteiden miettiminen on auttanut minua hahmottamaan selkeämmin omia työprosessejamme tarinankeruusta itse näytelmien kirjoittamisen prosessiin. Toivon, että se rohkaisee myös muita kirjoittajia tarttumaan paikallisiin aiheisiin. Ihmisten kuuntelu, tarinoiden

kerääminen ja yhteiskunnan monipuolinen tarkkailu on kiinnostavaa ja se auttaa erilaisten näkökulmien löytämiseen.

Luovuus ei synny itsestään. Kirjoittajalla täytyy pitää kaikki aistit auki arkielämässä, paikalliset aiheet ovat kaikkialla, sielläkin, mistä niitä ei ensinäkemältä ehkä usko löytävänsä. Ne voivat löytyä pakettipellosta, hylätystä talosta, metsäinsinöörin muistiinpanoista, sanomalehdistä, eläkkeelle jääneen terveydenhoitajan muistoista tai historiankirjoista. Paikallisten teemojen käsittely on näytelmien kirjoitusvaiheessa laajentanut ymmärrystä paikkakuntamme menneisyydestä. Löysin tuotannostamme teemoja, jotka toistuvat lähes kaikissa näytelmissä. Eilizabeth Stroutin kirjassa ”Nimeni on Lucy Barton” romaanihenkilö toteaa: *”Teillä on vain yksi tarina. Te kirjoitate tarinaanne monin tavoin. Älkää koskaan epäilkö tarinaanne.”* Havaintojeni perusteella näissä lauseissa piilee totuus.

Lähteet

Demos Helsinki 2022. Mistä syntyy paikallisuuden arvo? Viitattu 5.5.2022

<https://demoshelsinki.fi/fi/2014/04/15/mista-syntyy-paikallisuuden-arvo/>

Hirvenmäki, K. 2020. Ei kustannuspaikka, vaan voimavara. Paikallisteattereiden johtajien tehtävät ja paikallisuuden arvo. Oulun ammattikorkeakoulu.

Huurre, M. & Turpeinen, O. 1992. Leipä luonnosta. Helsinki: Otava.

Keskisarja, T. 2012. Raaka tie Raatteeseen. Porvoo: Bookwell Oy.

Kietäväinen, A. 2009. Metsään raivatut elämänpolut: toimijuus ja identiteetti asutustilallisten elämänkertomuksissa. Lapin yliopisto.

Kylänpää, R. 2017. Parantava vesi. Suomen kuvalehti. 30, s.38-45. Saatavilla:

<https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/kalmakaltio-saamelaisten-pyha-lahde-tarinat-ovat-syleilleet-meidat-tahan-maailmaan/>

Kärki, A. 2004. Sivusta seuraten. Sanomalehti lukijoiden kertomuksissa. SoPhi. 83. Jyväskylä: Minerva Kustannus.

Lönnotin aikainen Kainuusta tallennettu kansanrunous. Viitattu 9.12.2021.

https://asp.juminkeko.fi/lonnot/aihe_2_2.html

Mielikäinen, A. 2001. Kirjoitettua murretta. Kielikello 4/2001. Saatavilla:

<https://www.kielikello.fi/-/kirjoitettua-murretta>

Myllyniemi, S. 2016. Maaginen aarrekartta eräretki 200 kainuulaiseen tarinapaikkaan. Helsinki: Salakirjat.

Paasi, A. 1996. Alueellinen identiteetti ja alueellinen liikkuvuus: suomalaisten syntymäpaikat ja nykyiset asuinalueet. Maantieteen laitos. Oulu: Oulun yliopisto.

Pukkila, T. & Laihonen, K. 2013. Rauma ja Pori ikuisesti vihollisia –"Emmää ny

tämmöstäkää ymmär!" 15.10.2013. Viitattu 28.2.2022

<https://yle.fi/uutiset/3-6883463>

Ritzer, G. 2007. The globalisation of nothing. Thousand Oaks, CA: Pine Forge Press

Seppänen, M. 2021. Van tul(l)ook(k)oon siitä kal(l)uo?. Joensuu: Punamusta Oy

Tuuva-Hongisto, S. 2007. Tilattuja tarinoita. Etnografinen tutkimus pohjoiskarjalaisesta tietoyhteiskunnasta. Lectio praecursoria 31.8. 2007. Joensuun yliopistossa. Elore 14 (2). Saatavilla:

<https://doi.org/10.30666/elore.78675>

Käsikirjoitukset ja aiheet

		TAULUKKO 1. KÄSIKIRJOITUKSET JA AIHEET
VUOSI	NÄYTELMÄ	NÄYTELMÄN AIHE
2003	Kiusaajien katkismus 	<p>Näytelmän kehittäjä lähti naapurikunnassamme Kuusamossa vuonna 1988 tapahtuneesta keinottelusta, jossa kunnan napamiehet yrittivät kaavamuutoksella siirtää maakaupoissa syntyneen vahinkonsa takaisin myyjälle. Nimismies ja kunnanjohtaja tuomittiin asiassa vuodeksi ja neljäksi kuukaudeksi ehdottomaan vankeuteen. Tapaus tunnetaan nimellä Tulihta-kaupat.</p> <p>Näytelmässä Amali, Reiska ja Tane viettävät rauhallista maalaiselämää Pyhitysvaaran kupeessa olevalla Tureikon tilallaan. Pojat ovat isänsä kuolinvuoteen äärellä luvanneet, että aikoinaan lapsenhoitajaksi taloon tullut Amali saisi elää mökissään kuolemaansa saakka.</p> <p>Pohjolan laskettelurinteet Oy iskee silmänsä rakentamattomaan Pyhitysvaaraan ja paikkaan ruvetaan suunnittelemaan laskettelukeskusta. Rakentamisen ehtona kuitenkin on, että poikien tila on saatava yhtiön omistukseen. Pojat pitävät kiinni isälleen tekemästä lupauksesta. Syntyy ankara taistelu, sillä koko Kostonjärven kunnan tulevaisuus tuntuu olevan kiinni</p>

		<p>Pyhitysvaaran rakentamisesta. Näytelmä on osittain tosiasioihin perustuva tarina hyvän ja pahan, herrojen ja tavallisen rahvaan välisestä kamppailusta.</p> <p>Näytelmä sai kimmokkeensa paikallisista tapahtumista.</p>
2004	<p>Vilttiketju</p> 	<p>Näytelmän juoni perustuu eräiltä osin tositapahtumiin. Syksyllä 2007 uutisoitiin, että säästösyistä mm. Kemlin kaupungin hoitolaitoksissa vanhuksia puetaan yöpuulle jo kello 15 iltapäivällä ja hygieniasta tingitään; vessakäyntien määrää on rajoitettu, vaippojen käyttöä lisätty ja niiden vaihtoaikoja pidennetty sekä pesukertoja on karsittu.</p> <p>Samaan aikaan kun toimintoja tehostettiin, hoitoyksikköjä laajennettiin ja talouskieli alkoi vallata hoitoalaa.</p> <p>Vilttiketju on metafora kaikille yhteiskunnan rattaista pudonneille, jotka pääsevät tapahtumiin osallisiksi vain pelikentän reunalta.</p> <p>Näytelmän aihe ei ollut paikallinen.</p>
2005	Luvattu maa	<p>Suomessa säädettiin v. 36 ns. pika-asutuslaki, jonka avulla valtiovalta asutti maaseutua. Valtio perusti noin 40 ha:n pikkutiloja, joihin rakennettiin yksinkertainen pirtti ja raivattiin</p>

	 	<p>valmiiksi 2 ha peltoa. Kun isäntä oli raivannut peltoa toisen mokoman, sai hän luvan myydä metsää. Tilat annettiin entisille rengeille, piioille ja huonemiehenä talojen nurkissa pyörineille perheille, joista tehtiin näin maanviljelijöitä. Asukkaista valtaosa oli köyhiä ja vasemmistopuolueiden kiihkeitä kannattajia.</p> <p>Samaan aikaan Kainuussa otti jalansijaa Härkösläisyys, uskonnollinen herätysliike, jonka liikkeen saarnaajat puhuivat kiihkeästi kadotuksesta, uudesta sodasta ja maailmanlopusta. Liikkeen piirissä pohdittiin tarkasti erilaisten arkipäiväistenkin asioiden synnillisyyttä.</p> <p>Näytelmän hurmossaarnaaja Valliini ennustaa voimansa tunnossa maailmanloppua. "Minä näin pedon nousevan maasta ja sillä oli kaksi sarvea, niin kuin karitsan sarvet. Se puhui niin kuin lohikäärme! Mikkelin päivänä kello kaksitoista me lähemme! Ilmalaiva tulee hakemaan kaupan pihalta!". Maailmanlopun odotus sotkee kyläläisten syystyöt. Valliini pitää seuroja hurmostilassa ja saa ihmiset vauhkoontumaan. Näytelmän keskushenkilö, noin kymmenvuotias Reijo, joutuu kesken seurojen paniikkiin ja katoaa metsään. Kovimmat kommunistitkin ovat tulossa uskoon.</p> <p>Näytelmä perustuu tositapahtumiin ja sen lähtökohdat olivat lokaalit. Taustamateriaalina</p>
--	--	--

		<p>on käytetty Vuokin rajaseutupastori Heikki Vaahtoniemen piispa Sormusen toimeksiannosta tehtyä pastoraalitutkimusta ja Adam Härkösen v. 1945 julkaisemaa kirjaa "Herramme Jeesuksen Kristuksen seuraajille".</p> <p>Näytelmä synnytti paikkakunnalla kovan keskustelun, jonka tuoksinassa kirjailijat muunmuassa toivotettiin helvettiin.</p>
2006	<p>Onni tulee Pietarista</p> 	<p>Neuvostoliiton hajottua v. 1992 avattiin myös Kainuussa raja-asema ja suomussalmelaiset miehet alkoivat etsiä puolisoitaan myös naapurimaan puolelta. Joitain onnisti ja kylälle muutti useita venäläisiä naisia.</p> <p>Kirjoittaessamme Onnia haastattelimme heistä muutamia.</p> <p>Kotiutuminen Suomeen ja uuden oman paikan löytäminen ei kaikille ollut käynyt kivuttomasti. Ongelmia tuottivat mm. kielierot, yhteisön epäluuloisuus ja suvun asenne. Näytelmä kertoo miten hirviporukan päämies, eläkkeellä jo vuosia ollut Onni kotiutuu venäjänreissulta Irina kainalossaan. Kaiken kukkuraksi Irinan mukana muuttaa hänen teini-ikäinen tyttärensä.</p> <p>Näytelmän aihe oli lokaali.</p>
2007	Täällä Näveri, kuuleeko	<p>Tosi-tv alkoi vallata televisiokanavia 2000-luvun alkuvuosina. Hämästelimme muutaman jakson juuri televisioon tullutta</p>

	<p>Eurooppa?</p> 	<p>utta ohjelmaformaattia, Big Brotheria. Mikä tämä tallainen tosi-tv oikein on?</p> <p>Saimme idean omasta formaatista; Big Brother karvalakissa.</p> <p>Näytelmässä fiktiivinen Näverin kunta pääsee tositelevisioon. Pari-kolmekymppisten seksikkäiden sinkkujen sijaan teeveessä heiluvat maalaisakat ja -ukot, työttömät, juopot ja houriot. Näverin kunta pääsee kohottamaan mielikuvia itsestään kansainvälisille televisiokanaville. Näverissä uskotaan, että tv-esiintymisen ansiosta matkailuvirta kuntaan kasvaa. Kunnan nokkamiehet ja -naiset pistävät parastaan tv-kameran edessä ja hikoilevat. Totuus paljastuu - väkisinkin.</p> <p>Näytelmä ei perustunut paikallisuuteen.</p>
2008	<p>Pyörätön kylä</p> 	<p>Näytelmän tapahtumat alkavat syksystä -44, jolloin solmittiin välirauha Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Aseet vaikenivat ja paljon kokeneet ihmiset palasivat hävitettyjen kotiansa raunioille.</p> <p>Näytelmän keskiössä on perhe, jonka isä on paikkakunnan poliisi, mutta on haavoittunut sodassa päähän niin, että on menettänyt kirjoitustaitonsa. Niinpä hänen alaikäinen tyttärensä toimii kirjurina rikosasioissa. Toisen</p>

		<p>perheen isä on paennut käpykaartiin sodan alettua ja sotamienestysten turhauttamat kyläläiset haluavat miehen oikeuteen.</p> <p>Näytelmä on tarina suurten ikäluokkien lapsuudesta. Näytelmässä pohditaan kysymyksiä syyllisyydestä ja sankaruudesta.</p> <p>Sota-ajan jälkeinen maailma on täynnä dramatiikkaa.</p> <p>Pyörätön kylä perustuu tekemiimme henkilöhaastatteluihin ja kertoo niistä traumoista ja ristiriidoista, joita sota toi ja jätti ihmisten välille.</p> <p>Materiaalin keräämiseksi haastattelimme useita henkilöitä ja näytelmä pohjautuukin suurelta osin tositapahtumiin.</p>
2009	<p>Kourallinen ihmisiä</p> 	<p>Näytelmän aihe avautui Stora Enson: n Uruguain bisneksistä ja pohdinnasta siitä, miltä tehdasalueen kyläisten ihmisistä tuntuu, kun toiselta puolelta maapalloa tuleva yritys vie ihmisten laidun- ja viljelysmaat ja muuttaa ne eukalyptuspelloiksi. Samaan aikaan Kemijärvellä lakkautettiin voittoa tuottanut sellutehdas. Mietimme mikä voisi olla Uruguain tilannetta vastaava tapahtumien ketju Suomessa ja päätimme viedä aiheen kaivosympäristöön.</p> <p>Näytelmässämme kansainvälinen kaivosfirma</p>

		<p>alkaa louhia maaperästä uraania. Vastakkain ovat kaivosfirman konsultit ja alueen ihmiset. Kyläyhteisö käy taistelua omien elinehtojensa puolesta kansainvälistä suuryritystä ja yhteiskunnallista byrokratiaa vastaan.</p> <p>Kun ihmisiä vuonna 2008 huoletti tulevan Talvivaaran kaivoksen ympäristövaikutukset, lohdutti elinkeinoministeri Mauri Pekkarinen heitä sanoin: ”Eihän siellä ole kuin kourallinen ihmisiä.”</p> <p>Talvivaara tuli sittemmin kuuluisaksi vuotavine kipsisakka-altaineen ja muine tuotanto- ja ympäristöongelmineen. Lopulta yhtiö valui valtion omistukseen ja on nyt nimeltään Terrafame. Yhtiö sai vuonna 2014 Pohjois-Suomen Aluehallintovirastolta luvan uraanin talteenottoon!</p> <p>Näytelmän aiheet syntyivät lähialueen ilmiöistä.</p>
2010	<p>Hulabaloo</p> 	<p>Näytelmän pohjatarinana oli murretutkija Alpo Räisäsen kertomus omasta lapsuudestaan ja siitä, miten vaikeaa opiskelemaan pääsy syrjäkylän nuorilla oli sodan jälkeen.</p> <p>Näytelmän aihe syntyi paikallisesta tarinasta.</p>

2011	<p>Peti ja puuro</p> 	<p>Näytelmän aiheena on vanhuus ja ikärajan itsemääräämisoikeus.</p> <p>Tossun alla ikänsä elänyt Urho Nyyssönen jää leskeksi 50: n avioliittovuoden jälkeen ja hänen kontolleen jää vaimon aiemmin hoitama majataloyritys. Lapset suunnittelevat isälleen tulevaisuutta Papparannan hoitokodissa, mutta Urho saa elämänhalunsa takaisin yllättävällä tavalla. Hänelle selviää, että kirkkokuorossa laulaneella Tyne-rouvalla on avioliiton ulkopuolinen lapsi!</p> <p>Samaan aikaan kunta on saamassa täyspotin, kun monikansallinen APS-huoltamoketju päättää rakentaa toimipaikan Rytingin kylälle. Luvassa on todellinen turistiryssä – mainoskuvissa ”pellet ja penikat hyppejää taivaisiin asti”. Urhon perillisille luvataan tuntuva korvaus majatalon tontista, mutta samalla heille selviää, että isä ei aio luopua majatalosta. Urho on päättänyt ruveta jatkamaan majataloyritystä omin päin.</p> <p>Näytelmässä oli paikallisia viitteitä. Paikkakuntamme keskus on pikkuhiljaa siirtynyt valtatie varteen. Tokmann-halpatavaraketju rakensi suuren ostospaikan, jonka mukana muuttivat Alko ja K-Supermarket. Kylällä on puhuttu ”pysäyttäjistä” vuosikaudet.</p>
------	--	---

2012	<p>Vapauden kaiho</p> 	<p>Vapauden kaihon tapahtumat sijoittuvat Suomussalmelle vuoteen 1917. Venäjällä kuohuu, kansa vyöryy Pietarin kaduilla ja kapinoi tsaaria vastaan. Suomussalmella puutavarayhtiöt ostelevat tervavelallisten tiluksia, kirkkoherra Nordberg on lähdössä Ouluun vankilapapiksi ja kauppias Alpe Juntusen Amerikkaan mennyttä veljen leskeä, Tiltua, odotetaan palaavaksi rapakon takaa. Uutiset maailman tapahtumista saavuttavat myös syrjäiset korpiseudut.</p> <p>Venäjän keisarivallan kaatuminen kirvoitti suomalaisissa toiveen itsenäisestä kansasta. Suomussalmen kirkossa järjestetyssä kansalaiskokouksessa vaadittiin ensimmäistä kertaa julkisesti maamme itsenäistymistä.</p> <p>Näytelmä on paikallinen. Sen historialliset tapahtumat perustuvat kirjallisuuteen, aikalaisten kertomuksiin ja muistiinpanoihin. Näytelmän henkilöt ovat fiktiivisiä.</p>
2013	<p>Rikas-rakas-köyhä-varas</p> 	<p>Näytelmän pohja-aiheena on vesivoiman rakentaminen. Suomussalmelle rakennettiin 50-luvulla kaksi suurta vesivoimalaitosta; Ämmäkosken ja Aittokosken voimalaitokset.</p> <p>Vesivoima on niin sanottua säätövoimaa: sen tuotantoa voidaan lisätä silloin, kun sähköä tarvitaan enemmän tai muu sähköntuotanto vähenee.</p>

		<p>Vesistöissä täytyy olla vesivarastoja, joista vettä johdetaan voimalaitoksen läpi. Voimalaitoksen läheisyydessä vedenpinta voikin vaihdella paljon ja nopeasti. Pidempiaikaisina vesivarastoina käytetään yläjuoksulle sijoituvia järviä ja tekoaltaita.</p> <p>Kun vesivoimaloita alettiin rakentaa, ostettiin järvenranta-asukkailta veden säännöstelyn mahdollistamiseksi tilojen rantaosuuksia. Tätä kauppaa käytiin niin, että hinta ei ollut yleisessä tiedossa. ”Rahasalkun vieressä alkoi emäntien naamoja kummasti kuumottamaan”. Näin totesi eräs Pohjolan voiman rantaosuuksien ostomies joskus 50-luvulla.</p> <p>Säännöstelyn haitoista ei oston yhteydessä kerrottu kovin tarkasti. Järvenrantojen tilallisille tuli yllätyksenä se, että veden korkeus eri vuodenaikoina vaihtelee niin rajusti. Tämä vaikutti järvenranta-asukkaiden elämään rajusti. Vuokkijärvi on yksi Suomen säännöstelyimmistä ja sen vedenkorkeusero on peräti 6m. Säännöstely muuttikin koko Vuokin kylän maiseman perusteellisesti.</p> <p>Näytelmä pohjautuu tosikertomuksiin. Keräsimme materiaalia haastattelemalla paikallisia ihmisiä.</p>
--	--	---

2014	<p>Kaikenkelin Kaikkonen</p> 	<p>Näytelmä sai alkunsa Suomessa kasvaneesta kriittisestä maahanmuuttopolitiikasta. Peilasimme aihetta aikaan, jolloin Karjalan siirtolaiset asutettiin maahamme.</p> <p>Karjalan siirtoväen asuttaminen oli yksi sodanjälkeisen Suomen selviytymisen taidonnäytteistä, mutta yhteentörmäyksiltäkään ei vältytty. Alkuperäisväestö ei aina sopeutunut uusiin asukkaisiin eikä ilomielin luopunut omistamastaan.</p> <p>Näytelmän Karjalan evakolle Santeri Kaikkoselle on luvattu tila pieneltä nuutuneelta kyläpahalta. Kylää hallitsevat elämän ehtoopuolta lähestyvät vanhatpiiat Amanta ja Olga Ukkola, joiden tiluksilta Kaikkosen tulevan kodinkin pitäisi löytyä. Kyläläiset vastustavat siirtolaisten ottamista, sillä ”kunnan talous on kuralla jo omien syöttiläidenkin takia”. Vastoin kaikkia odotuksia Kaikkonen ei olekaan ryysyihin kääriytynyt paljasjalkainen kurjimus, vaan tyylistään varma, hyväkäytöksinen ja ideoita pulppuava bisnesmies, joka pistää sekaisin koko kylän ja naisten päät.</p> <p>Kaikkonen saa kylmää kyytiä törmätessään kylän pysähtyneisyyden ilmapiiriin, jossa kaikki uusi ja vieras koetaan uhkana.</p>
------	--	---

		<p>Tarinamme sankarilla oli esikuva naapurikuntamme Hyrynsalmen rakentajassa. Näytelmän juoni oli suurelta osin fiktiota.</p>
2015	<p>Hattu päästä, hyvät herrat!</p> 	<p>Näytelmässä palataan ajassa 1970-luvun alkuun kainuulaisiin maaseutumaisemiin.</p> <p>Nuoret pojat vinguttavat rautalankaa bändeissään tyttöjen ihastellessa heidän pitkiä lainehtivia kutrejaan ja leveneviä lahkeita. Ankarat ajat ajavat ihmisiä Ruotsiin työn, vesivessojen ja muiden mukavuuksien perässä. Pellot pannaan pakettiin ja lehmät korkealaitaiseen. Harvat vielä kylällä asuvat kamppailevat arjen haasteiden kanssa.</p> <p>Näytelmässä seurataan myös erään uuteen aikaan törmäävän yrittäjän yksinäistä taistelua suurta kilpailijaa vastaan.</p> <p>Tarinan keskiössä on maatilan poika Mikko. Isä toivoo Mikosta tilalle jatkajaa, mutta äidin mielestä lahjakkaan pojan ei kannata jäädä margariinipottuja syömään. Talon vanhempi poika onkin jo muuttanut Ruotsiin, mutta palaa kesäksi kotikylälle pörhistelemään komean autonsa ja lyhytlahkeisen tyttöystävänsä kera.</p> <p>Näytelmä oli fiktiota. Sen keskeinen ristiriita; nuoren pojan ihastus vanhempaan, naimisissa olevaan naiseen, oli tositarina omasta elämästä.</p>

2016	<p>Otsasi hiessä</p> <table border="1" data-bbox="443 622 703 701"> <tr> <td>TO 14.7. klo 18</td> <td>SU 31.7. klo 15</td> </tr> <tr> <td>SU 17.7. klo 15</td> <td>TI 2.8. klo 18</td> </tr> <tr> <td>TI 19.7. klo 18</td> <td>TO 4.8. klo 15</td> </tr> <tr> <td>TO 21.7. klo 18</td> <td>SU 7.8. klo 15</td> </tr> <tr> <td>SU 24.7. klo 15</td> <td>TI 9.8. klo 18</td> </tr> <tr> <td>TI 26.7. klo 18</td> <td>TO 11.8. klo 15</td> </tr> <tr> <td>TO 28.7. klo 18</td> <td>SU 14.8. klo 13 K-10</td> </tr> </table>	TO 14.7. klo 18	SU 31.7. klo 15	SU 17.7. klo 15	TI 2.8. klo 18	TI 19.7. klo 18	TO 4.8. klo 15	TO 21.7. klo 18	SU 7.8. klo 15	SU 24.7. klo 15	TI 9.8. klo 18	TI 26.7. klo 18	TO 11.8. klo 15	TO 28.7. klo 18	SU 14.8. klo 13 K-10	<p>Kirjoittajaparini toimiva Eero on syntynyt vuonna 1945 ja hän on kasvanut maaseutuympeiristössä. Tarina sodanjälkeisestä ajasta ja asutustilojen rakentamisesta oli kiehtonut hänen mieltään jo kolmisenkymmentä vuotta. Kauppiiaan työssään hän tutustui kymmeneen asutustilallisiin ja oppi arvostamaan näitä ”kylmän korven” raatajia.</p> <p>Vuonna 1945 säädetyin maanhankintalain nojalla Suomeen perustettiin yli 100 000 asutustilaa. Otsasi hiessä on kertomus rintamamies Arttu Reinikan perheestä ja siitä kuinka haave omasta kodista koskemattomassa korvessa toteutui. Näytelmä sijoittuu aikaan, jolloin arnoton puute ja kurjuus kaikki sisään jokaisesta ovesta ja ikkunasta.</p> <p>Otsasi hiessä on tarina sodan murjomien ihmisten ristiriidoista, selviytymisestä ja rakkauden nälästä sekä siitä, kuinka raivaajahengellä, naapuriavulla ja yhteistyöllä nostettiin sodassa poltettu maa uudelleen jaloilleen.</p> <p>Sodanjälkeinen maa ei ollut näkemyksemme mukaan ihan niin yhtenäinen, kuin yleisesti ajatellaan. Perheissä oli koettu monenlaisia menetyksiä ja murtuneita mieliä oli rintamalta palaavien miesten lisäksi myös kotijoukoissa.</p>
TO 14.7. klo 18	SU 31.7. klo 15															
SU 17.7. klo 15	TI 2.8. klo 18															
TI 19.7. klo 18	TO 4.8. klo 15															
TO 21.7. klo 18	SU 7.8. klo 15															
SU 24.7. klo 15	TI 9.8. klo 18															
TI 26.7. klo 18	TO 11.8. klo 15															
TO 28.7. klo 18	SU 14.8. klo 13 K-10															

		<p>Asutustilojen hankinta oli byrokraattista ja kaikesta, alkaen rakennustarvikkeista, oli kova pula. Aika oli myös poliittisesti kahtia jakautunutta.</p> <p>Tarinan lähdemateriaalina oli haastatteluja, sota-ajan jälkeisestä mielenmaisemasta kertovaa kirjallisuutta (mm. Ville Kivimäki: Murtuneet mielet) sekä erityisesti Asta Kietäväisen väitöskirja Metsään raivatut elämänpolut, jossa tutkimuskohteena ovat asutustilallisten toimijuus ja identiteetti.</p>
2017	<p>Kupla</p> 	<p>Kupla käsittelee 80-luvun lopun hurjaan kulutusjuhlaa, jota seurasi pankkikriisi ja romahdus.</p> <p>Näytelmä sijoittuu tasapainoista maalaiselämää viettävään Närängän kuntayhteisöön. Paikkakunnan pankkiin pyyhältää suuria visioita uhkuva uusi dynaaminen johtaja, joka panee Närängän kehityksen rattaat rallattamaan ennen näkemättömällä vauhdilla.</p> <p>Esityksen keskiössä ovat myös kurssikierteessä oleva aikamiespoika ja katutappelussa koipensa telonut torikauppias. Onnekas sattuma tekee kaksikosta äveriäitä rahamiehiä ja kun pankki tyrkyttää rahaa, koko kylän elämä suistuu raiteiltaan.</p>

		<p>Näytelmä ei etsi kovin syvällisiä vastauksia ihmiselon ongelmiin mutta pohtii kuitenkin ikuisuuskyseystä: voiko raha tehdä ihmisestä onnellisen.</p> <p>Näytelmä ei ollut paikallinen, vaikkakin näytelmässä ollut rikos oli.</p>
2018	<p>Navettamaisteri</p> 	<p>Näytelmä käsittelee maaseudun elämää naispuolisen maatalousyrittäjän näkökulmasta. Taustalla oli tuttavani kokemukset maaseutu ympäristöstä, jossa on paljon kirjoittamattomia sääntöjä naisten roolista. Asetelma on edelleen perinteinen; mies hoitaa tekniikan ja nainen kodin.</p> <p>Mutta mitä tapahtuu, ellei miestä ole? Olimme kuulleet tosikertomuksia mm. koneostojen tapahtumista ja siitä, miten kilpailuhenkisyys on valloittanut myös maaseudun yrittäjät.</p> <p>Taustamateriaaliksi löytyi haastattelujen lisäksi aihetta avartavia tutkimuksia.</p> <p>Komediaa höystivät EU-virkailijat, päähenkilön yksinhuoltajuus, maaseudun uudet elinkeinot ja tietenkin ikaikainen ja koskaan päättymätön naapurikateus.</p> <p>Näytelmän aihe ei ollut varsinaisesti paikallinen. Katsojat mielsivät sen kuitenkin hyvin tutuksi ja sitä tultiin</p>

		katsomaan ryhmiä erityisesti maanviljelysalueilta.
2019	<p>Vesi kielellä</p> 	<p>Näytelmän aiheena on metsien tehotalous. Näytelmä sai alkunsa omassa lähiympäristössämme tapahtuneista koko ajan kasvavista hakkuista ja pohjoiseen Suomeen suunnitteilla olevista valtavista sellutehtaista. Vuonna 2018 Kuopion pohjoispuolelle oli suunnitteilla peräti viisi sellutehdasta ja yksi biojalostamo. Hankkeiden rahoitusneuvotteluita on käyty mm. kiinalaisten yritysten kanssa.</p> <p>Materiaalia kerättiin haastattelemalla nimettömänä pysyvää metsäasiantuntijaa. Kiina-ilmiötä tutkimme kirjallisuudesta (Mari Manninen: Kiinalainen juttu) sekä lehdistä. Suomen Kuvalehdessä oli Riitta kylänpään kirjoittama veden yksityistämiseen liittyvä laaja artikkeli. Haastattelimme myös pariskuntaa, jonka tarinan liitimme näytelmään;</p> <p>”Ei se nyt niin ihmeellistä ollut, mitä me suunniteltiin. Me haluttiin asettua paikkaan, jossa luonto alkaisi rappusilta ja jossa vietettäisiin yksinkertaista ja maanläheistä elämää. Siellä rönttämökamppeet olis aina muodissa ja nokialaiset joka kelin kenkäpari. Mutta toisilla oli muita suunnitelmia.”</p> <p>Näytelmässä pienyrittäjäpariskunta Sanna ja Pete Rinne elävät unelmaansa; hirsiveistämön</p>

		<p>lisäksi myös luontomatkailupuoli on alkanut rullata mukavasti. Unelma muuttuu painajaiseksi, kun Hiisivaaran kunnan talous piiputtaa homekoulujen, valtiosuuksien ja rapistuvan vedenjakeluverkon vuoksi ja se alkaa myydä maa-alueitaan.</p> <p>Vesi kielellä pohtii tragikomedian keinoin suomalaisten ristiriitaisia luontokäsityksiä ja vihreän kullan ympärillä pyörivää metsäkeskustelua. Näytelmä maalaa maisemakuvan tästä päivästä ja tulevaisuudesta, jossa hömötiaisen osa on olematon, kun isot ja vieläkin isommat ketut valtaavat elintilaa. Vesi kielellä käsittelee myös median osuutta mielipiteiden muokkaajana ja somen tuomia uusia vaikuttamisen mahdollisuuksia.</p> <p>Näytelmä oli paikallinen ja viittasi lopulta globaaleihin tapahtumiin.</p>
2021	<p>Konnat</p> 	<p>Konnat -näytelmä sai alkusysäyksen, kun paikkakunnallamme epäiltiin olevan Venäjän puolelta laittomasti rajan yli tullut henkilö, jonka isäni arveli nähneensä jäävän pois autosta omituisessa paikassa teollisuusalueen liepeillä. Mielikuviutus alkoi hahmotella rikostarinaa, jossa keskiössä on epämääräinen autoalan yritys, jonka bisnekset eivät siedä päivänvaloa.</p> <p>Minua taas oli jo pitkään askarruttanut</p>

		<p>sosiaali- ja terveyssektorin yksityistämishuuma. Sipilän hallituksen aikana maamme kärkipoliitikkoja hyppäsi terveysjättien lobbareksi. Yhtä aikaa saatiin lukea karmivia esimerkkejä mm. Esperi caresta, joka oli saanut useita huomautuksia vanhuksien kaltoinkohtelusta useissa hoivayksiköissään.</p> <p>Samaan aikaan oikeudessa käsiteltiin huumeisiin liittyvää kokonaisuutta, jossa epäillyt olivat suomalaisia pintajulkkiksia.</p> <p>Yhdistimme teemoja ja kirjoitimme näytelmän, jonka tyylilajiksi nimitimme dekkarikomedian.</p> <p>Näytelmä ei ollut paikallinen.</p>
--	--	--